

جزوه آموزشی:

تهیه و ساخت وسایل کمک آموزشی برای کودکان

پودمان مهارت‌های آموزش پیش دبستانی

این محتوای درسی برای درس تهیه و ساخت وسایل کمک آموزشی برای کودکان دوره
کارشناسی حرفه ای مدیریت خانواده تدوین شده است.

سال ۱۳۹۴

دانلود شده از کانال دانشنامه توانبخشی

دانشنامه توانبخشی @shomalrehab

اهداف کلی از آموزش این فصل:

- ✓ پرورش حس شنوایی
- ✓ پرورش حس بویایی
- ✓ پرورش حس چشایی
- ✓ پرورش حس بساوایی
- ✓ پرورش حس بینایی
- ✓ تمرکز و حواس پنج گانه

دانشنامه توانبخشی @shomalrehab

آستانه ی درک حواس پنج گانه، حداقل انرژی‌هایی هستند که می توانند یکی از حواس پنج گانه شما را تحریک کنند و اگر این انرژی کمی کمتر تحریک شود، حواس ما قادر به درک آن نخواهند بود. برای پرورش حواس پنج گانه به جز حس بینایی، باید خود را به آستانه ها نزدیک کنیم. ما معمولاً حواس خود را تنبل می کنیم و برای درک محرکها، انرژی فراوانی را از محرک طلب می کنیم تا آن را آسانتر درک کنیم .

وقتی خود را به آستانه درک نزدیک می کنید، عملاً دقت حواس پنج گانه را در خود افزایش می دهید و با بیشتر کار کشیدن از آنها، درک انرژی‌های کمتر محرکها را در خود پرورش می دهید .

تقویت مهارت های ادراکی کودکان

۱- تمرینات حافظه دیداری:

* ابتدا دوتصویر را انتخاب می کنیم و یک به یک به دانش آموز می دهیم. سپس تصویر ها را مخفی کرده و از او می خواهیم که آنها را نام ببرد. می توانیم ابتدا از تصاویری استفاده کنیم که از یک نوع و طبقه باشد مثلاً میوه یا حیوان و ... این تمرین را ابتدا از ۲ تصویر شروع می کنیم و به تدریج بر تعداد تصاویر اضافه می کنیم یعنی به جای دو تصویر، سه تصویر را به وی نشان می دهیم. اگر کودک قادر به یاد آوری آنها بود، چهار تصویر را نشان می دهیم. سپس به همین ترتیب ادامه می دهیم تا وقتی که حافظه ی دیداری کودک به حد طبیعی یا بالاتر از آن برسد.(بازی ببین و بگو).

برای مشکلتر کردن تمرین در صورت موفقیت کودک می توانیم تصاویر گوناگونی که از یک نوع یا طبقه نباشد استفاده کنیم.حتی می توان از اعداد، حروف و کلمات هم استفاده نمود. مثلاً تصاویری از: خروس، سیب ، عدد ۴ ، حرف ب

بازهم برای مشکل تر کردن تمرین می توان بعد از ارائه تصاویر از کودک بخواهیم چند ثانیه مکث کند. حدود ۳ یا ۵ یا ۱۰ ثانیه و سپس تصاویر را نام ببرد.

دانشنامه توانبخشی @shomalrehab

* تمرین فوق را انجام دهید اما این بار کودک می بایست ترتیب تصاویر را هم رعایت کند. در این صورت توانایی توالی او نیز تقویت خواهد شد.

* یک تصویر نسبتاً مرکب را به دانش آموز نشان می دهیم و از وی می خواهیم تا کل و اجزای آن را به خاطر بسپارد. سپس تصویر را مخفی کرده اجزاء تصویر را از وی سوال می کنیم. معمولاً در دفعات اول جزئیات اندکی از تصویر را بیاد می آورد سپس همان تصویر مجدداً به او نشان داده می شود. با اندکی دقت در می یابیم که این بار نوع و کیفیت نگاه کردن کودک با دفعه ی قبل تفاوت دارد زیرا اجزای بیشتری را به خاطر می آورد. این تفاوت در واقع همان فرآیند درمان است. بعد از چند روز و روزانه چند دقیقه تمرین، مجدداً تصویر را به وی نشان می دهیم و اجزای آن را از او می پرسیم. جالب است که با کمال اطمینان می توانیم اعتماد به نفس بسیار زیاد دانش آموز و همچنین تفاوتی چشمگیر را در میزان تقویت حافظه ی دیداری او مشاهده کنیم.

* از دانش آموز می خواهیم، چند دقیقه بیرون از کلاس باشد. در غیاب او محل نشستن یکی دو نفر از همکلاسی هایش را عوض می کنیم. سپس کودک را به کلاس فرا می خوانیم و از وی می خواهیم تا تغییرات انجام شده در کلاس را پیدا و گزارش کند.

* مجموعه ی محدودی از اشیا و یا تصاویر را به ترتیب خاص در برابر دید کودک می چینیم و از کودک می خواهیم نام و ترتیب قرار گرفتن آنها را به خاطر بسپارد. سپس چشمان او را می بندیم و آنگاه جای چند وسیله را با هم عوض می کنیم و بعد از وی می خواهیم اشیا یا تصاویر را به ترتیب قبلی بچینند.

* چند کارت مقوایی به ابعاد ۱۰*۷ سانتی متر تهیه کرده و بر روی هرکدام یک واژه می نویسیم . کارتها را به دانش آموز می دهیم تا واژه هارا به خاطر بسپارد. سپس کارتها را از او گرفته و دور از دید وی، یکی دو کارت را برمی داریم و بقیه را به دانش آموز می دهیم. سپس از او می خواهیم تا کارت مربوط به واژه ای را که برداشته ایم معلوم کند. و روزانه به مدت ۱۵ دقیقه تمرین حافظه انجام داد.

* از انواع اسباب بازی های آموزشی مربوط به حافظه، مثل دومینو استفاده می کنیم و با استفاده از آن مسابقه ای بین دانش آموزان ترتیب می دهیم.

۲- تمرینات حافظه شنیداری:

* سه کلمه برای کودک بیان کنید و از وی بخواهید پس از اینکه هر سه کلمه را گفتید، آنها را بازگو کند. سپس چهار کلمه و ... به همین ترتیب پیش بروید تا مطابق رشد سنی و طبیعی خویش از حافظه شنوایی برخوردار شود. این تمرین را می توانید از آسان به مشکل اجرا کنید. یعنی ابتدا از کلمات متداعی استفاده کنید که در به یاد آوردن بهتر کلمات به کودک کمک می کنند. مثلاً (کیف، کتاب، دفتر، مداد). سپس از کلمات متنوع استفاده شود. برای مشکل تر شدن تمرین می توانید بعد از ارائه کلمات شنیداری از مکث ۳، ۵، یا ۱۰ ثانیه نیز استفاده کنید تا زمان ماندگاری کلمات در حافظه ی کودک افزایش یابد.

* یک جمله برای کودک بگویید و از او بخواهید آن را تکرار کند. سپس دو جمله بگویید تا آنها را تکرار کند و به همین ترتیب پیش بروید تا توانایی وی به حد هنجار و طبیعی برسد.

* تمرینات ۱ و ۲ را انجام دهید، اما این بار دانش آموز باید ترتیب گفتن را هم حتماً رعایت کند. در این صورت توانایی توالی شنوایی او نیز تقویت خواهد شد.

* چند دانش آموز را در کنار هم بنشانید. و از آن بخواهید این بازی را به ترتیب انجام دهند. نفر اول یک کلمه بگوید. نفر دوم همان کلمه را تکرار کند و کلمه ی دیگری که مناسب است به آن اضافه کند نفر سوم دو کلمه ی قبلی را بگوید و کلمه ی دیگری را که مناسب است به آن اضافه کند به عنوان مثال:

نفر اول: من

نفر دوم: من در

نفر سوم: من در حیاط

نفر چهارم: من در حیاط مدرسه

نفر پنجم: من در حیاط مدرسه بازی

نفر اول: من در حیاط مدرسه بازی می کنم و

نفر دوم:

*مانند تمرین ۴ اما این بار به جای استفاده از کلمه، دانش آموزان از یک جمله استفاده کنند. مثلاً:

نفر اول: من در حیاط مدرسه بازی می کردم

نفر دوم: من در حیاط مدرسه بازی می کردم و بعد به کلاس رفتم

نفر سوم: من در حیاط مدرسه بازی می کردم و بعد به کلاس رفتم و دیکته نوشتم.

نفر چهارم: من در حیاط مدرسه بازی می کردم و بعد به کلاس رفتم و دیکته نوشتم و نمره ی خوبی گرفتم.

نفر پنجم: ...

*به کودک چند دستور بدهید و از وی بخواهید آن دستورات را به ترتیب اجرا کند. این تمرین علاوه بر حافظه ی

شنوایی، توانایی «حرکتی- شنوایی» و نیز «توالی شنوایی» را هم تقویت می کند.

* از کودک خواسته می شود که اعداد را بطور معکوس بشمارد از ۲۰ تا ۱ و یا از ۱۰۰ تا ۱۰ ده تا ده تا.

توجه: نهایتاً برای تقویت حافظه ی طولانی مدت (دیداری و شنیداری) می توانید از کودک بخواهید خاطراتی از

گذشته ی خود تعریف کند. مثلاً از تعطیلات نوروز سال قبل خود بگوید و یا بنویسد. و یا ماجرای فیلمی را که

هفته گذشته دیده و یا قطعه ای را که خوانده تعریف کند و با سؤالهای مناسب او را وادارید به جزئیات ماجرا اشاره نماید. بنابراین بازگویی تجربه ها بطور روزانه و یا هفتگی یکی از روشهای مناسبی برای تقویت حافظه ی طولانی مدت (دیداری و شنیداری) می باشد.

۳- قرار دادن کودک در موقعیتهای جدید برای استفاده از راه حل های ممکن. مثلاً دادن انواع مسئولیت ها.

۴- زمان بندی کردن فعالیت های کودک در جهت تقویت نظام ادراکی و سرعت عمل. (بازی های زمان بندی شده)

۵- ایجاد محیط امن و کاهش اضطراب در کودک.

۶- استفاده از تصاویر داستان سازی و حذف یکی از تصاویر و پیش بینی آن توسط کودک. مثلاً: مراحل از تخم در آمدن جوجه و ..

۷- استفاده از انواع پازل

۸- استفاده از داستان های زنجیره ای

۹- تمریناتی در خصوص شناخت تفاوت ها و تشابهات.

۱۰- افزایش محرک های محیطی مانند رادیو، تلویزیون، میهمانی ها، بازی با دوستان، پارک، سینما، نمایشگاه ها، موزه، باغ وحش، کتاب و داستان گویی و ...

۱۱- آگاه سازی و جلب توجه کودک به اتفاقات روزمره.

۱۲- آشناسازی کودک با مفاهیم اساسی مانند: روزهای هفته، ماه ها، فصول، زمان، جهت ها و و جمع آوری تصاویر در ارتباط با این مفاهیم.

- ۱۳- ساخت کتاب مصور با بریدن و چسباندن تصاویر جانوران، گلها، میوه ها، ویا هر مجموعه ی دیگر.
- ۱۴- خواندن و تکرار داستان های ساده توسط کودک.
- ۱۵- آشنایی کودک با ارزش های اجتماعی و اخلاقی در جامعه توسط والدین .
- ۱۶- کسب مهارت های حرکتی با انجام تمرینات ورزشی و نرمشی جهت آمادگی جسمانی.
- ۱۷- شناخت مفهوم چپ و راست.
- ۱۸- شناخت رنگ ها.
- ۱۹- شناخت اشکال و درک تصویری از طریق کپی کردن اشکال.
- ۲۰- طبقه بندی چیزها بر اساس شکل، اندازه و رنگ.
- ۲۱- توانایی ردیف بندی و تشخیص اندازه با چوب، نی، اشکال هندسی، و ...
- ۲۲- کار با قیچی.
- ۲۳- داشتن تعادل در راه رفتن روی تخته ی تعادل و یا راه رفتن روی جدول پیاده رو و امثال آن.
- ۲۴- تشخیص نقص تصاویر شامل : تکمیل تصاویر با استفاده از کتاب ها و مجلات کودک که در بازار موجود می باشد.
- ۲۵- تمرین بخش کردن .(گفتن ریتمیک اسامی و کلمات با ضرب دست وپا)
- ۲۶- بازی های نقطه به نقطه.
- ۲۷- کودک را به یادگیری شماره های تلفن و آدرس ها تشویق کنید.

۲۸- ساختن اشکال با استفاده از چوب کبریت ، نی ، موزائیک های رنگی کوچک، هم ببیند و بسازد (الگو برداری)،
و هم از حفظ بسازد.

۲۹- تعقیب بینایی: حرکت اشیای گوناگون را ، از جهت ها و فاصله های مختلف با چشم تعقیب کند.

۳۰- بازی با انواع ماز.

۳۱- تمرین نوشتن کلمات و کشیدن اشکال ساده مثل گردی، چهارگوش، و ... در فضا با چشم باز و چشم بسته.

۳۲- فعالیت های مربوط به تا کردن کاغذ.

پرورش حس شنوایی

ادراک شنیداری نیز یکی از مراحل رشد زبان است. ادراک شنیداری نه تنها موجب شنیدن بلکه موجب تفسیر و فهم پیام نیز می شود.

شما وقتی به تماشای تلویزیون مشغول هستید، معمولاً صدای آن را تا حدی بلند می کنید که بتوانید صدا را بدون صرف انرژی فراوان و به راحتی بشنوید. حتی غالباً شما صدای تلویزیون را بیش از حد لازم زیاد می کنید. گویی که مدام عادت می کند صدا را بدون صرف انرژی و با آسودگی فراوان و خود به خود بشنود، عملاً تنبل، کم دقت و بی تمرکز می شود. ما در حالی از حس شنوایی خود کمتر کار می کشیم که قادر است صدای تیک تاک یک ساعت معمولی را از فاصله ی شش متری در یک اتاق ساکت بشنود. برای پرورش حس شنیداری و افزایش قدرت تمرکز در شنیدن، باید خود را حتی الامکان به این آستانه نزدیک کنید و از آن کار بکشید .

مفاهیمی که تحت نام مهارت‌های شنیداری آورده می‌شوند عبارتند از: تمیز شنیداری یا رمز گشایی متوالی، اکمال شنیداری، تداعی شنیداری و حافظه توالی شنیداری.

تمیز شنیداری یا رمزگشایی به توانایی شناخت و تشخیص درست و دقیق صداهای مختلف با توجه به زیر و بمی، حجم و طرح آنها اطلاق می‌شود. تمیز شنیداری همچنین موجب می‌شود که ما صدای گفتار یا همه‌یه را از سایر صداها تشخیص دهیم. برای کمک به توسعه و رشد این مهارت در کودکان باید فعالیت‌هایی طراحی کرد که آنها را تشویق کند تا شباهت‌ها و تفاوت‌های صداها گفتاری را با هم مقایسه کنند.

اکمال شنیداری عبارت است از: تمایل به کامل کردن یک صدا یا یک کلمه به محض اینکه جزئی از آن شنیده شود و این ناشی از تمایل و نیاز انسان به تکمیل هر رفتار یا عمل ذهنی است. برای توسعه و تربیت مهارت اکمال شنیداری در کودکان، فعالیت‌های متنوعی را می‌توان طراحی و آنها را تشویق کرد تا با شنیدن بخشی از صداها و کلمات آشنا، آن را تکمیل کنند.

کودکان می‌آموزند چگونه کلمات متضاد و هم معنی را تداعی کنند تا در به کارگیری زبان برای برقراری ارتباط ماهرتر و انعطاف پذیرتر شوند.

حافظه توالی شنیداری عبارت است از: توانایی یادآوری و تکرار صحیح و متوالی نشانه های شنیداری. این مهارت دارای اهمیت ویژه ای است زیرا مستقیماً با بسیاری از تکالیف درسی و آموزشگاهی نظیر پیروی از دستورالعملها، یادآوری توالی یک داستان که توسط معلم خوانده یا گفته می شود و یادآوری توالی یک طرح موزون در ارتباط است.

تکالیفی جهت افزایش ادراک شنیداری:

- قوطی های تمییز شنیداری

ده یا بیست قوطی خالی کوچک تهیه کنید و درون آنها را به صورت مجموعه دوتایی از مواد مختلف یکسان مانند سکه، نخود، لوبیا، قند و ... پر کنید. حال برای هر مجموعه علائم رمزی یکسانی در قسمت ته قوطی بگذارید.

یک سری از مجموعه ها را در اختیار کودک قرار دهید و از او بخواهید به نوبت آنها را تکان دهد و صدای آن را شنیده، سعی نماید مجموعه همتای آن را پیدا نماید.

یکی از قوطی ها را تکان دهید و از کودک بخواهید با تکان دادن سایر قوطیها همتای آن را بیابد.

تعداد اشیای داخل قوطی را کم و زیاد کنید و از کودک بخواهید سایر قوطی ها را تکان دهد و همتای آن را بیابد.

از کودک بخواهید حدس بزند درون قوطی چه شیئی وجود دارد. اگر این کار برای او سخت است ابتدا محتویات تمام قوطی ها را به وی نشان بدهید سپس از او بخواهید وقتی قوطی ها را تکان می دهد، محتویات آن را حدس بزند.

تعدادی قوطی را به نوبت تکان دهید و از کودک بخواهید آنها را با همان نظم و ترتیبی که شنیده است، تکان دهد.

- هجی کردن

ابتدا یک سری لغاتی که در محدوده درک و فهم کودک است، از ساده به پیچیده انتخاب کنید.

یک لغت را تلفظ کنید و از کودک بخواهید آن را تکرار کند سپس لغت مشابه آن را به طور ناقص یا غلط تلفظ کنید و از وی بخواهید آن را کامل یا تصحیح کند.

یک سری لغت به کودک بگویید و از وی بخواهید آنها را با همان نظم و ترتیبی که شنیده است، تکرار کند .

یک سری لغت بنویسید و به کودک نشان دهید. سپس آن را پاک کنید. حال از وی بخواهید لغاتی را که دیده است، منظم و پشت سر هم تولید کند.

لغتی را به کودک بگویید. سپس از وی بخواهید آن را در یک جمله به کار ببرید.

حروف یک لغت را به طور نامرتب بگویید یا بنویسید و از کودک بخواهید لغت را پیدا کند. یک لغت به کودک بدهید و از او بخواهید درباره وزن، مترادف، متضاد، حروفی که با آنها شروع و تمام می شود، بیاندهد .

تمرینات مؤثر

رادیو را روشن کنید و صدای آن را مانند وقتی که به طور معمولی به رادیو گوش می دهید باز کنید و به آن گوش دهید. بعد از سی ثانیه صدا را کمی کمتر کنید و حالا مجدداً گوش دهید. شنیدن خوب، اکنون مستلزم دقت بیشتر است. حدود یک دقیقه با دقت گوش کنید. سپس مجدداً صدا را کم کنید و با دقت بیشتر گوش کنید. همین طور آن قدر صدا را کم کنید تا به جایی برسید که اگر کسی با پای برهنه روی فرش راه برود، شنیدن برای شما غیر ممکن شود و دقایقی را به زحمت بشنوید .

با این کار، سلولهای را که قبل از این، برای شنیدن تنبل کرده بودید، به تحرک و فعالیت وا می دارید و حس شنیداری خود را تقویت می کنید. این تمرین را با هر صوت دیگری می توانید انجام دهید. مثلاً می توانید به صدای تیک تاک ساعت از فاصله ای که شنیدنش سخت است، گوش کنید. تمام دقت خود را به جذب این اصوات وادارید.

در بعضی از تمرینهای تمرکز، از دقت و آگاهی روی تیک تاک ساعت برای پرورش تمرکز استفاده می شود. همچون وقتی که شما برای بهبود تمرکز به صدای دم و بازدم تنفس خود فکر می کردید. توجه داشته باشید که این تمرینها را باید همیشه انجام دهید و لحظه لحظه زندگی تان را نوعی تمرکز شنیداری کنید. سعی کنید اولاً خودتان را عادت دهید که به صدای آهسته دیگران توجه کنید. به تلویزیون با صدای کمتری گوش کنید و در یک کلام با انرژی کمتر و زحمت بیشتری سلولهای شنوایی خود را به فعالیت وادارید و به آستانه ها نزدیک شوید. پس از مدتی خودتان می بینید که هم قدرت شنوایی شما افزایش یافته است و هم تمرکز حواستان بهبود یافته است .

پرورش حس بویایی

دوست شما به شما گلی می دهد و از شما می خواهد بوی خوش آن را استشمام کنید. شما غالباً گل را به بینی خود می چسبانید و یک نفس عمیق می کشید .یعنی باز هم انرژی فراوانی را طلب کردید تا با زحمت کمتری گل را بو کنید .آستانه بویایی شما تا این حد قوی است که قادردید قطره عطری را که در یک اتاق شش متر مکعبی پخش شده است، استشمام کنید .

باید خودتان را به این آستانه نزدیک کنید و تنبلی را از خود دور کنید. از این پس اگر قرار شد که غذایی را بو کنید یا بوی گل یا هر چیز دیگری را استشمام کنید، فاصله بیشتری نسبت به محرک بگیرید و بخواهید که آن را بو کنید. مثلاً گل را حداقل در فاصله نیم متری خود قرار دهید و تلاش کنید که بوی آن را حس کنید. برای

تشخیص بوی غذا، سرتان را تا گردن در قابلمه فرو نکنید، بلکه از فاصله بیشتری نسبت به قابلمه، سعی کنید بوی آن را احساس کنید. حس بویایی خود را به تلاش وادارید و آن را فعال کنید.

پرورش حس چشایی

صبح ها که قرار است چای خود را شیرین کنید، آن قدر در آن شکر می ریزید که به راحتی و بدون هیچ زحمتی تمام سلولهای بخش شیرینی زبان شما، شیرینی آن را درک کنند. مزه های فوق العاده قوی، سلولهای چشایی را ضعیف و تنبل می کنند چرا که همیشه با انرژی زیاد، حس چشایی شما را تحریک می کنند. قدرت واقعی حس چشایی شما تا حدی است که مزه شیرینی یک قاشق چایخوری شکر حل شده در دو گالن آب را حس کنید. اما ما در حس چشایی، خیلی بی دقت و کم توجه هستیم. تا آن حد که وقتی از شما می پرسند: غذا خیلی شور است؟ شما برای پاسخ گفتن، تازه مزه مزه می کنید. یعنی تا الآن که مشغول خوردن بودید، کاملاً نسبت به درک مزه و طعم آن بی توجه بوده اید .

از این پس که غذا می خورید، سعی کنید مزه تمامی اجزای آن را حس و درک کنید و کاملاً این اجزا را با حس چشایی خود از هم تشخیص دهید و با این روش حس چشایی خود را پرورش دهید .

همین کار را می توانستید برای پرورش حس شنوایی خود هم انجام دهید، مثلاً وقتی به شنیدن موسیقی ترکیبی چند ساز مشغول هستید، صداها را ازهم مجزا کنید و آنها را کاملاً از هم تشخیص دهید.

پرورش حس بساوایی (لامسه)

توان حس لامسه شما به حدی است که افتادن بال مگسی را که در فاصله یک سانتی متری گونه شماست، حس کنید. اما شما آن قدر در زندگی روزمره خود نسبت به محرکهایی که با پوست تنتان تماس پیدا می کنند، بی توجه و بی اعتنائید که حس بساوایی شما خیلی تنبل و ضعیف شده است. همین الان لباسی را که بر تن دارید حس کنید. حس کنید که با چه قسمت‌هایی از تن شما بیشتر تماس دارد.

نرمی و زبری لباس را در هر نقطه ای حس کنید. کفشی که به پا دارید، عینکی را که احیاناً به چشم دارید، ساعتی را که به دست دارید و...

همین طور اگر در فضای بیرون هستید، نسیمی که تن شما را نوازش می کند حس کنید. اگر چه این توانایی مثبت حس لامسه است که بعد از مدتی وجود عینک را روی صورت حس نمی کند، شما در طول روز برای پرورش حس بساوایی و جلوگیری از تضعیف آن، به طور آگاهانه و فعال آن را به خاطر بیاورید و حس کنید.

پرورش حس بینایی

ادراک بینایی یکی از مراحل رشد و تکامل زبان است. بینایی پدیده ای پیچیده است که توجه متخصصان رشد بینایی را به خود معطوف داشته است. به هر حال قلمروهای زیادی وجود دارد که ما درمانگران می توانیم روی آنها کار کنیم و در ارتباط و هماهنگی با یک بینایی سنج به منظور شناخت نیازهای کودک اقدام نماییم .

قبل از هر اقدام در این زمینه ضروری است که تفاوت دید و بینایی را بشناسیم. بینایی عبارت است از: توانایی دیدن. بینایی پاسخ چشمها به نوری است که به درون آن تابیده می شود و بنابراین فرایندی است فیزیولوژیک. در حالیکه دید در نتیجه ی توانایی کودک در تفسیر و فهم و معنی بخشیدن اطلاعاتی است که از طریق چشمها دریافت می کند .

تعداد زیادی از کودکان در حالیکه از بینایی خوبی برخوردارند، دارای مشکلاتی در دید هستند که بر توانایی خواندن و دیگر جنبه های تحصیلی آنها اثر بازدارندگی می گذارند. ما درمانگران با کودکانی سر و کار داریم که اندام چشمی آنها سالم است، لکن یاد نگرفته اند که چگونه از بینایی خود به طور مؤثری استفاده کنند.

درمانگران معمولاً با مفاهیم ادراک بینایی سروکار دارند. این مفاهیم عبارتند از: ردیابی بینایی، تعقیب چشمی، ادراک تصویر و زمینه، حافظه توالی بینایی و...

هماهنگی هر دو چشم کودک برای دریافت مؤثر و کارآمد اطلاعات امری اساسی است. توانایی کودک در تعقیب چشمی هدف متحرک نظیر گرفتن توپ و مشاهده پرواز پرنده مستقیماً با تکالیف درسی او در ارتباط است. به محض اینکه کودک خواندن را می آموزد، باید بتواند چشمهای خود را به طریقی جهشی از راست به چپ حرکت دهد. اگر کودکان در وقت خواندن کلمات ثابت، سر خود را حرکت دهند موجب رشد یک خورده مهارت ناسوده می گردد که خود نوعی بدآموزی است. برای اینکه کودک بتواند در موقع نوشتن و خواندن از دید نزدیک و سپس بلافاصله برای دیدن معلم و تخته سیاه از دید دور استفاده کند، باید تمرکز چشمی در او تربیت شود. کودکی که تمرکز چشمی مناسبی نداشته باشد، اغلب موقعیت تحصیلی خود را از دست داده و دچار سردرگمی خواهد شد .

پرورش و تقویت ادراک تصویر و زمینه از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیرا کودک را قادر می سازد تصویر اصلی را از زمینه بدرستی تشخیص دهد و در گرفتن توپ و تعیین موقعیت کلمه یا تصویر در صفحه او را یاری دهد. حافظه توالی بینایی نیز جنبه مهم دیگری از ادراک است. چرا که موجب می شود کودک آنچه را دیده است به همان ترتیب بازشناسی و یادآوری کند.

تکالیفی جهت افزایش ادراک بینایی

ردیابی تپله:

- تپله را از بالای سطح شیبدار به پایین بفرستید و از کودک بخواهید صرفاً با چشمانش مسیر حرکت را دنبال کند.
- کودک با انگشت و چشمانش مسیر حرکت تپله را دنبال کند.
- از کودک بخواهید به مسیر حرکت تپله نگاه کند و هر موقع که شما خواستید آن را با دست متوقف کند.
- از کودک بخواهید به مسیر حرکت تپله نگاه کند و جهتی را که حرکت می کند مشخص سازد (چپ یا راست).

استفاده از کارت:

تعدادی کارت از اشکال هندسی، پیکان، حروف، شماره ها و تصاویر دومی‌نو تهیه کنید و آنها را به صورت انفرادی، دوتایی و سه تایی به یکدیگر متصل کنید.

مربی برای مدت زمان مشخصی کارت را به کودک نشان می دهد سپس کودک باید به ترتیب موارد زیر را انجام دهد:

تصویر را نام ببرد، آن را توصیف کند.

آنچه را که می بیند در هوا ترسیم کند.

الگوی مشابه ای را روی ورقه رسم کند.

همان الگو را با گچ روی تخته سیاه ترسیم نماید .

استفاده از چراغ قوه قلمی:

چراغ قوه ای را در دست بگیرید و در مسیر افقی، عمودی، دایره ای و مورب حرکت دهید و از او بخواهید ابتدا با هر دو چشم و سپس با یکی از چشمانش مسیر حرکت را دنبال کند.

فعالیت فوق را انجام دهید و از کودک بخواهید همزمان با چشمان و انگشت اشاره اش مسیر نور را دنبال کند.

فعالیت فوق را در صورتی که کودک دراز کشیده است انجام دهید.

دو عدد چراغ قوه انتخاب کنید و از کودک بخواهید که از یکی به دیگری نگاه کند.

اتاق را تا جایکه ممکن است تاریک نمایید و نور چراغ قوه را حدود یک ثانیه به اشیای اتاق بتابانید و از کودک بخواهید که قوایش را کاملاً روی اشیای زیر تابش نور متمرکز سازد.

به هر دست کودک یک چراغ قوه بدهید و از وی بخواهید که نور آنها را به پاهایش بتاباند و همزمان با تابیدن نور به پای هر سمت با آن یک قدم به طرف جلو بردارد و این روند را ادامه دهد تا جایکه مسیر مشخصی را طی کند. اتاق را تا جایکه ممکن است تاریک نمایید و از کودک بخواهید نور چراغ قوه را به اشیاء بتاباند و شیء خاصی را که نام می برید، پیدا کند.

تابلوی الفبا یا اشکال مختلف هندسی تهیه کنید و از کودک بخواهید که در اتاق تاریک، نور به شکل یا حرف مورد نظر شما تابانده آنها را نام ببرد.

استفاده از دگمه

تعدادی دگمه در دستجات مختلف تهیه کنید. آنها را روی یک سطح صاف قرار دهید و از کودک بخواهید آنها را بر حسب رنگ، اندازه، بافت، شکل و تعداد سوراخ های هر دگمه و... طبقه بندی کند. با چیدن دگمه ها در کنار یکدیگر از او بخواهید اشکال مختلف هندسی، حروف، شماره ها و تصاویر ساده را بسازد. کودک در وضعیت نشسته به زانو و ایستاده قرار بگیرد و دگمه ها را از یک بطری دهانه گشاد به داخل بطری دهانه تنگ بیندازد.

همانند سکه به دگمه تلنگر بزند.

همانند تپله، دگمه را با انگشتانش پرتاب کند .

نخ و مهره

تعدادی مهره در اندازه، رنگ و شکلهای مختلف که در قسمت میانی سوراخ دارند تهیه کنید. از کودک بخواهید آنها را بر اساس یک معیار (مثلاً رنگ مهره ها) از نخ عبور دهد.

با دو معیار طبقه بندی فعالیت را انجام دهید(شکل و رنگ)

تعدادی از مهره ها را نخ کنید و به کودک نشان دهید. سپس از او بخواهید با استفاده از حافظه بینایی خود همان الگو را تکرار کند.

چشمان کودک را ببندید و تعدادی مهره را در مقابل کودک قرار دهید و از وی بخواهید با حس لامسه اش نخ را از آنها عبور دهد.

چشمان کودک را ببندید و الگویی را در مقابل او قرار دهید و از او بخواهید با حس لامسه ای الگو را لمس کرده، نسخه برداری کند.

پرورش حس بینایی تا حدی با پرورش حواس دیگر متفاوت است. ما برای پرورش حواس دیگر به آستانه ها نزدیک می شویم و سعی می کنیم با انرژی کمتری محرکها را حس کنیم اما برای پرورش حس بینایی مطلقاً چنین کاری نمی کنیم. مثلاً نور تلویزیون یا نور اتاق مطالعه را کم نمی کنیم تا بخواهیم به زحمت ببینیم، چرا که این کار برای سلولهای بینایی آزار دهنده است .

برای تقویت حس بینایی، ما به مشاهده دقیق اجزایی می پردازیم که در وضعیتهای معمولی به آنها توجهی نداریم. مثلاً دست خود را در نور کافی ببینید. خطوط، برآمدگیها، چروکها، فرم قرار گرفتن ناخن، شکل ناخنها و حد فاصل بین انگشت و ناخن را با دقت نگاه کنید. پنجره را باز کنید و اولین تصویری را که از منظره بیرون به چشمتان می آید، این بار با دقت بسیار بیشتری ببینید .

شاید شما بارها این تصویر را دیده باشید اما هیچ وقت، این طور در جزئیات تصویر دقیق نبوده اید .

تمرکز و حواس پنج گانه

البته پرورش تمام این حواس به پرورش دقت و تمرکز شما می انجامد اما آنچه بیش از همه به آن نیاز دارید و در کتابهای مربوط به تمرکز بیشتر توصیه می شود، تمرکز دیداری و شنیداری است که خیره شدن به نقطه سیاه، شعله شمع و یا دواير متحد المركز برای پرورش تمرکز دیداری شما و تمرکز بر صدای نفس کشیدن، عمدتاً برای تمرکز شنیداری شما توصیه می شود .

تهیه و ساخت وسایل پرورش مهارت‌های حرکتی

(وسایل مربوط به حرکات درشت و ظریف ، وسایل مربوط به پرورش هماهنگی های

حرکتی (بویژه دست و چشم)

مهارت های ادراکی حرکتی

یکی از مهم ترین مهارت هایی که می توان آن را پیش نیاز یادگیری دانست، مهارت حرکتی است. رشد حرکتی کودکان در درجه ی اول به رسش فیزیکی کلی، خصوصاً رشد استخوان بندی و رشد عصبی- عضلانی وابسته است. علاوه بر این رشد فیزیکی از فرصت هایی که کودکان برای تمرین و ورزش در اختیار دارند، تأثیر می پذیرد. برخی از این گونه فعالیت های شبیه به آن فعالیت هایی هستند که در برنامه های آموزشی عادی یا برنامه های تربیت بدنی مورد استفاده قرار می گیرند. فعالیت های حرکتی به ویژه در بخشی از برنامه های تحصیل اوایل کودکی سودمند هستند. معلم تربیت بدنی می تواند در مدرسه عضو گروه ارزشمندی باشد و مسؤولیتی را برای کمک به برنامه رشد حرکتی کودکان بر عهده می گیرد.

تعریف مهارت های حرکتی درشت

مهارت هایی که به گردش در محیط اطراف کمک می کند (برک، ۱۳۸۵: ۱۹۷) و ماهیچه های بزرگ را درگیر می کنند. مانند: سینه خیز رفتن، راه رفتن، دویدن، پریدن و...

مهارت های حرکتی درشت

امروزه با توجه به اینکه فعالیت بچه ها کاهش یافته است و زمان زیادی را صرف تماشای تلویزیون و بازی های نشستنی می کنند، مهارت های حرکتی درشت بچه ها ضعیف شده است. فعالیت به خصوص برای سنین پیش از دبستان ضروری است. چرا که عدم فعالیت حرکتی موجب ایجاد اختلال در رشد مناسب ماهیچه ها و استخوان ها می شود. متأسفانه امروزه به دلیل سبک زندگی آپارتمان نشینی دیگر خبری از گرگم به هوا در حیاط خانه و فوتبال و لی لی در کوچه با بچه های همسایه نیست. به همین دلیل بسیاری از بچه ها قادر نیستند لی لی کنند (تعادل خود را بر روی یک پا حفظ کنند)، روی پنجه پا راه بروند، از بارفیکس آویزان شوند و تاب بخورند و...

بازی هایی که در بیرون از خانه انجام می شوند، معمولاً بهترین نوع بازی ها برای تقویت مهارت های حرکتی درشت و جلوگیری از اضافه وزن می باشند. اسباب بازی هایی نیز وجود دارند که مهارت های حرکتی درشت را تقویت می کنند، برای مثال: جامپینگ حیوانات، جامپینگ توپی، انواع توپ ها، ترمپولین ها، اسباب بازی های هل دادنی و کشیدنی و... .

مهارت ۱: فعالیت های حرکتی درشت

فعالیت های حرکتی درشت به توانایی حرکت دادن بخش های مختلف بدن اشاره دارند. هدف این گونه فعالیت ها کمک به رشد حرکات بدنی مؤثرتر، نرم تر و افزایش ادراک کودک از جهت گیری فضایی و آگاهی بدن است. فعالیت های حرکتی درشت به صورت فعالیت های راه رفتن، فعالیت های پرتاب کردن و گرفتن و دیگر فعالیت های حرکتی درشت و تعادل گروه بندی شده اند. کودکان پیش دبستانی در رشد حرکتی به پیشرفت های چشم گیری نائل می شوند. با قوی تر شدن استخوان ها، عضلات، توان ریه و هماهنگی عصبی - عضلانی بین بازوها، ساق

ها، حواس و دستگاه عصبی مرکزی، این کودکان مهارت و تسلط بیش تری در انجام کارهای فیزیکی ای که قبلاً برای آنان ناممکن بود، نشان می دهند. جدول ۳ برخی مهارت های حرکتی کودکان پیش دبستانی را در سنین مختلف نشان می دهد.

جدول ۳: شاخص های رشد حرکتی درشت (ایلوارد و براون، ترجمه برادری، ۱۳۷۷)

سن تقریبی	مهارت کسب شده
۴ ماهگی	غلتیدن - سر از بالا به پایین بردن
۵ ماهگی	غلتیدن - سرا پایین به بالا بردن
۶ ماهگی	نشستن بدون تکیه گاه
۹ ماهگی	ایستادن
۱۲ ماهگی	راه رفتن مستقل
۱۸ ماهگی	دویدن
۲۷ ماهگی	بالارفتن از پله (دوتایی)
۳۶ ماهگی	بالا رفتن از پله (با عوض کردن پاها به صورت تک پایی)
۳/۵ سالگی	بالا و پایین رفتن از پله ها به صورت تک پایی
۵ سالگی	جست زدن
۷ سالگی	راندن دوچرخه بدون چرخ های حمایت کننده

ارزیابی مهارت های حرکتی درشت

به منظور ارزیابی مهارت های حرکتی درشت و تعادل در کودکان می توان از جدول ۴ و ۵ استفاده کرد. لازم به ذکر است، برای مشخص شدن این که این مهارت ها در چه سنی مطرح می باشد، می توانید به جدول ۳ رجوع کنید.

جدول ۴: ارزیابی مهارت های حرکتی درشت

۳	۲	۱	موارد ارزیابی
ناموفق	نیمه موفق	موفق	
			کنترل سر و گردن دارد.
			غلتیدن را به درستی انجام می دهد
			خزیدن را به راحتی انجام می دهد.
			چهار دست و پا راه رفتن را به خوبی انجام می دهد.
			راه رفتن را بدون کمک و بدون افتادن به خوبی انجام می دهد.
			دویدن را به درستی انجام می دهد.
			بالارفتن از پله ها را به درستی انجام می دهد.
			پایین آمدن از پله ها را به درستی انجام می دهد.
			ایستادن روی یک پا را به راحتی انجام می دهد.
			با دستور حرکت کردن و توقف کردن را به خوبی انجام می دهد.

			نشستن در سه حالت مختلف را به درستی انجام می دهد.
			پریدن به سمت بالا را به درستی انجام می دهد.
			پریدن به سمت جلو را به صورت جفت پا و تک پا در یک فاصله کوتاه ۱ متری و بیش تر به درستی انجام می دهد.
			پریدن از ارتفاع (از روی یک صندلی، میز و غیره با ارتفاع متفاوت ۱۰ س.م، ۳۰ س.م و ... را به درستی انجام می دهد.
			پریدن از روی مانع (طناب، چوب و ... را به درستی انجام می دهد.

تمرین هایی برای بهبود مهارت های ادراکی - حرکتی درشت

فعالیت های راه رفتن

۱- راه رفتن به جلو، عقب و پهلو

کودکان به سمت هدف در نظر گرفته شده در یک مسیر مستقیم یا منحنی که بر روی زمین مشخص شده است حرکت می کند. مسیر ممکن است پهن یا باریک باشد، اما مسیر باریک تر، تکلیفی مشکل تر است. مسیری که مستلزم راه رفتن با پنجه پا یا پاشنه پا است در مقایسه با راه رفتن در فضاهای وسیع تر وظیفه ای دشوارتر می باشد. گام برداشتن آهسته در مقایسه با گام برداشتن سریع مشکل تر است. راه رفتن بدون کفش و جوراب دشوارتر از راه رفتن با کفش است. کودکان باید در همان دوره به عقب و پهلو راه بروند.

۲- حرکات گوناگون

کودکان باید در مسیرهای گوناگون حرکت کنند در حالی که اشیایی را حمل می کنند. اشیایی مثل توپ را داخل یک جعبه در طول مسیر بیندازند یا چشم ها را بر بخش های مختلف اتاق متمرکز کنند و در این حالت حرکت کنند.

۳- راه رفتن حیوانات

کودکان از راه رفتن حیوانات مختلف تقلید می کنند؛ راه رفتن فیل، پریدن خرگوش، راه رفتن خرچنگ، راه رفتن اردک، راه رفتن کرم.

✓ راه رفتن فیل: رو به جلو تا کمر خم می شود، بازوهایش را به طرف پایین آویزان می کند، قدم های بزرگی برمی دارد در حالی که سنگینی بدن را از یک سمت به سمت دیگر متمرکز می کند. (به طور متناوب)
✓ پریدن خرگوش: دست ها را بر روی زمین قرار می دهد، زانوها را خم می کند و پاها را با یک دیگر بین دست ها حرکت می دهد.

✓ راه رفتن خرچنگ: به طرف جلو و عقب سینه خیز می رود در حالی که سر بالاست.
✓ راه رفتن اردک: دست هایش را بر سر زانوهایش می گذارد در حالی که زانوها را خم کرده است راه می رود.
راه رفتن کرم: با دست ها و پاها بر روی زمین، گام های کوچکی برمی دارد، ابتدا با پا و بعد با دست ها

۴- سنگ چین- جای پا

اشیایی را روی زمین برای سنگ چین قرار می دهید، محل پای راست و پای چپ را به وسیله رنگ یا قراردادن حروف « ر » و « چ » مشخص نماید. کودک باید مسیر را از طریق قراردادن پای درست بر روی هر جای پا دنبال کند.

۵- جعبه بازی

کودک دو جعبه دارد (به اندازه جعبه های کفش)، یکی در پشت و دیگری در جلو. کودک داخله جعبه جلویی با هر دو پا، پا می گذارد، جعبه عقبی را به جلو حرکت می دهد و سپس داخل آن پا می گذارد. کودک می تواند با دست هایش جعبه ها را حرکت دهد و از پاها یک در میان استفاده کند. کودک باید به طرف خط پایان حرکت کند.

۶- راه رفتن بر روی خط

خطوطی رنگی بر روی زمین ترسیم کنید. خطوط می توانند منحنی، زاویه دار یا مارپیچ باشند. طنابی را بر روی زمین قرار دهید و از کودکان بخواهید به موازات طناب راه بروند.

۷- راه رفتن بر نردبان

نردبانی را روی زمین قرار دهید. کودکان بین پله های آن راه می روند، جلو و عقب و در وهله بعد از داخل پله ها با پرش رد می شوند.

فعالیت های پرتاب کردن و گرفتن

۱. پرتاب کردن

از کودکان خواسته می شود که اشیایی مثل بادکنک، توپ و غیره را به سوی معلم یا افراد دیگر پرتاب کنند. اشیاء در اندازه های مختلف هستند (می توان از توپ هایی از جنس های مختلف مثل توپ لاستیکی، اسفنجی و نخی استفاده کرد.)

۲- گرفتن

گرفتن در مقایسه با پرتاب کردن مهارتی دشوارتر است. کودکان می توانند فعالیت گرفتن را با اشیاء بالا به وسیله ی معلم یا کودکان دیگر تمرین کنند.

۳- بازی های توپی

انواع مختلف بازی های با توپ به رشد و هماهنگی حرکتی کمک می کنند. مثل بازی های غلتاندن توپ، زدن توپ به زمین و گرفتن آن، انداختن توپ به هوا و گرفتن آن، والیبال بازی کردن با بادکنک و پرتاب توپ به طرف دیوار.

۴- بازی های تیوب-لاستیک

می توان از حلقه های لاستیک برای بازی های غلتاندن و گرفتن استفاده کرد.

۵- توپ پارچه ای

اگر کودک در پرتاب کردن و گرفتن توپ لاستیکی مشکل داشته باشد می توان از توپ پارچه ای استفاده کرد.

مهارت ۲: تعادل

تعادل عبارت است از: توانایی فرد در حفظ و بازیابی حالت یا وضع بدن.

تعادل عنصر اصلی تمامی مهارت های حرکتی است. برخورداری از یک تعادل خوب و مطلوب، گویای آن است که شخص، رابطه ی میان مرکز گرانی (ثقل) بدن و سطح اتکای آن را درونی ساخته است. وقتی بدن تعادل می یابد که مرکز ثقل مستقیماً بر سطح اتکا قرار گرفته باشد. حرکت های در جا و ثابت نظیر: حرکات و اشارات بدنی، بازوها و ران ها نیز در شرایطی رخ می دهد که مرکز ثقل، با سطح اتکا مطابقت کند. اگر مرکز ثقل به بیرون از سطح اتکا انتقال یابد، بدن در فضای عمومی و در هر سو حرکت خواهد کرد. حرکت ضعیف یا کارآمد منوط به این است که تا چه حد، فرد قادر است تعادل خود را کنترل کند و تعادل از دست رفته را مجدداً برقرار کند. توانایی بدن در حفظ یا بازیابی تعادل در ضبط اندام های حسی معینی است. دستگاه دهلیزی یا مجاری نیم دایره در گوش داخلی، به عنوان مرکز تعادل عمل می کند. به همین دلیل اجرای تمرین ها، خم کردن بدن در جهات و زوایای مختلف و حرکات چرخشی برای کودکان توصیه شده است. این تمرین ها موجب می شود که کودکان بیاموزند چگونه استواری بدن خود را بهبود بخشند و در حفظ و بازیابی تعادل مهارت یابند. تعادل را هم چنین، به عنوان مبنا و سرمنشاء یا حالت صفر برای درک جهات هم فضا نیز معنی کرده اند. این ادراک موجب می شود که کودک با توجه به مرکز ثقل خود، جهات بالا، پایین، عقب، جلو، راست، چپ و ... را دریابد. بنابراین مفهوم تعادل به عنوان نقطه مرجع برای آگاهی فضایی از اهمیت بسیاری برخوردار است. برای اجرای موفقیت آمیز طرح ها و الگوهای حرکتی متنوع، کودکان باید از تجربیاتی که مستلزم ایجاد و حفظ تعادل بدن در وضعیت های ایستا، ساکن و پویاست برخوردار باشند.

در هر صورت، آن ها باید بیاموزند که در آغاز، بر سطوح کم ارتفاع و عریض و به تدریج بر سطوح بلند و کم عرض تعادل بدنی خود را حفظ کنند.

برای ارزیابی تعادل بدنی به جدول ۵ رجوع کنید. این جدول سطوح سنی پیش از دبستان یعنی ۵ تا ۷ سالگی را در بر می گیرد.

جدول ۵: ارزیابی تعادل بدنی

۳ ناموفق	۲ نیمه موفق	۱ موفق	موارد ارزیابی
			روی یک پا با چشمان باز به مدت ۱۰ ثانیه می ایستد (۳ مرتبه)
			به راحتی روی تخته ی تعادل می ایستد.
			به راحتی روی تخته ی تعادل راه می رود.
			به راحتی روی تخته ی تعادل چهارگوشه ای می ایستد و آن را به صورت نوسانی حرکت می دهد.
			در حالت چمباته زده و بازوها به طرفین کشیده و چشم ها بسته شده، نوک پاها از هم جدا می شود و پاشنه ها متصل به هم قرار می گیرد (به مدت ۱۰ ثانیه، ۳ مرتبه)
			در حالی که چشم ها باز و دست ها پشت کمر است، روی نوک پاها ایستاده و با زاویه ۹۰ درجه، بدن را به مدت ۱۰ ثانیه خم می کند (۲ مرتبه)
			در حالی که روی پای چپ ایستاده، کف پای راست روی سطح داخلی زانوی چپ قرار می گیرد. البته بازوها روی ران ها می شود و چشم ها هم باز است. همین عمل را با پای دیگر به مدت ۱۵ ثانیه انجام می دهد (۲ مرتبه).
			در حالی که چشم ها بسته است و بازوها در طول بدن و پاها چسبیده به هم است روی نوک پاها به مدت ۱۵ ثانیه می ایستد (۳ مرتبه)
			در حالی که چشم ها بسته است همان تمرین قبل را در ۱۰ ثانیه و ۲ مرتبه با هر دو پا انجام می دهد.
			در حالی که دست ها در طول بدن است، پاها جفت شده یکی از زانوها روی زمین قرار می گیرد و بدون این که دست ها یا پاها تکان بخورد، بدن را در همین حالت به صورت عمودی به مدت ۱۰ ثانیه نگه می دارد و بعد از استراحت همین عمل را با زانوی دیگری انجام می دهد.
			نشستن در سه حالت (روی دوپا، چهار زانو، روی چهار پایه بدون کمک و تکیه به جایی)
			روی اشیای خاصی بدون کمک و حمایت نظیر بشکه، لاستیک اتومبیل، صندلی، تخته ی لرزان می ایستد.

			می تواند روی جاپاها، اشکال هندسی و صفحه های مدور با قطر ۳۰ cm قرار گیرد بدون این که پاهای خود را از آن ها بیرون گذارد.
			می تواند با گرفتن طناب روی دو قوطی کنسرو راه برود.
			می توان در درون نردبانی که بر روی زمین قرار گرفته قدم بزند.

فعالیت هایی برای بهبود حرکات تعادلی

۱- فعالیت های تخته تعادل

از تخته تعادل معمولاً در برنامه ی آموزشی اوایل کودکی استفاده می کنند. این تخته می تواند عرض مختلفی داشته باشد، هرچه باریک تر باشد فعالیت کردن روی آن دشوارتر است. گوشه های تخته را باید با قلاب هایی بست که وارونه نشود. این تخته را هم می توان هم از سطح باریک و هم از پهنای آن مورد استفاده قرار داد. در گام به جلو کودک به آرامی به طرف جلو حرکت می کند. او می تواند گام های بلند و یا کوتاه بردارد و یا این که با پنجه و یا پاشنه بر روی تخته حرکت کند. این فعالیت با پای برهنه در مقایسه با زمانی که کودک کفش به پا دارد دشوارتر است. کودکان می توانند حرکت بر روی تخته را به شکل گام به عقب و گام به پهلو انجام دهند. کودک در حالی که تعادل خود را حفظ می کند به عقب یا از کناره های تخته باید حرکت کند. فعالیت های پیچیده تر می توانند به شکل های مختلفی برای کودکان تدارک دیده شوند. برای مثال به عقب برگشتن مکرر بر روی تخته تعادل، زانو زدن، انداختن اشیایی مثل توپ یا لوبیا در داخل ظرف هایی که بر روی تخته تعادل تعبیه شده اند در حالی که مسیر تخته را طی می کند، دنبال کردن دستورات شفاهی یا ضبط شده در حال عبور از روی تخته، یا راه رفتن بر روی تخته در حالی که چشم های کودک بسته یا چشم ها بر شیء خاصی متمرکز هستند.

۲- اسکیت برد

کودک بر روی تخته باریکی که چرخ های کوچکی به آن متصل است حرکت می کند. به این شکل که بر روی شکم روی تخته می خوابد و یا با زانو ایستاده روی آن حرکت می کند. سطح حرکت می تواند صاف یا شیبدار باشد.

۳- نشستن و برخاستن

کودک بر روی زمین با زانوها در حالی که نوک پاها بر روی سطح زمین قرار دارد می نشیند. از او خواسته می شود که بلند شود و بنشیند. تمرین ها تغییر می کنند، به این شکل که ابتدا از شاگرد خواسته می شود این کار را با پا بدون استفاده از دست و سرانجام با چشم های بسته و باز انجام داد.

۴- پریدن و چرخیدن

از کودکان خواسته می شود که بپرند، پاها را از یک دیگر باز کنند و دست ها را بالای سرشان ببرند و دست بزنند. برای تغییر این فعالیت، کودک می تواند چرخش های ربع دایره، نیم دایره و تمام دایره را داشته باشد یا این که به چپ، راست، بالا و پایین بپرد.

۵- لی لی کردن

از کودک خواسته می شود روی یک پا لی کند و بعد پای خود را عوض کند. از الگوهای موزون استفاده کنید: چپ، چپ، راست، راست یا چپ، چپ، راست یا راست، راست، چپ.

۶- تمرینات بالا و پایین پریدن

کودکان بر روی تخته پرش یا تخته فنری، تخت خواب فنری، تشک فنری یا تیوپ لاستیک یک کامیون بزرگ بالا و پایین می پرند.

۷- پرش جفت پا

این عمل فعالیتی دشوار برای کودکان دارای هماهنگی حرکتی ضعیف است، جهیدن یا پرش جفت پا ترکیبی از تعادل، حرکت بدنی، توازن و هماهنگی است. برخی از کودکان نیاز به کمک جهت یادگیری این فعالیت دارند.

۸- بازی حلقه (هوپ)

حلقه ها اندازه های متفاوتی دارند، از هلاهوپ می توان برای رشد مهارت های حرکتی استفاده کرد. هلاهوپ همان بازی های حلقه ای است. از کودکان خواسته می شود که آن ها را به دور بازوها، سینه بچرخانند، توپ ها را داخل آن ها به بالا و پایین بیندازد، یا داخل آن ها راه برود و خارج شود.

۹- مهارت های طناب کشیدن

از یک طناب بلند می توان در تمرین های مختلف استفاده کرد. از کودک خواسته می شود که طناب را به اطراف قسمت مشخص شده بدنش (مثلاً زانو، مچ پا و کمر) (به منظور آموزش تصویر بدنی بیچاند. هم چنین از کودک خواسته می شود بر اساس دستورها طناب را به دور صندلی بیچاند یا زیر میز قرار دهد. به این طرف و آن طرف طناب بپرد یا با آن اشکال، حروف یا اعدادی را درست کند.

مهارت ۳: فعالیت های حرکتی ظریف

فعالیت های حرکتی ظریف به عضلات کوچک تر بدن مربوط می شود که در فعالیت هایی نظیر دراز کردن دست، گرفتن با پنجه، دستکاری کردن، گرفتن با انگشت، کف زدن، چرخاندن، بازکردن، پیچاندن، کشیدن، یا خط کشیدن به کار می رود. فعالیت های حرکتی ظریف، فعالیت های پیش نیاز نوشتن و دست خط هستند. اگر کودکی در این گونه مهارت ها تبحر داشته باشد، می توان پیش بینی کرد که در دوران تحصیلی مشکل دست خط پیدا نخواهد کرد. این کودکان در کارهای هنری و دستی مهارت خاصی دارند. ابتدا به وسیله ی مقیاس زیر (جدول ۶) فعالیت حرکتی ظریف کودک خود را ارزیابی کنید. (سن از ۵ تا ۷ سالگی)

جدول ۶: ارزیابی مهارت های حرکتی ظریف

۳	۲	۱	موارد ارزیابی
ناموفق	نیمه موفق	موفق	
			گرفتن اشیا را به درستی انجام می دهد.
			جای دادن اشیا (گذاشتن اشیا در جای مخصوص) را به درستی انجام می دهد.
			به کارگیری اشیا را به خوبی انجام می دهد.
			دسترسی به اشیا را به راحتی انجام می دهد.
			فنجان را به خوبی با دسته ی آن می گیرد.
			برگ های کتاب یا دفتر را به خوبی ورق می زند.
			مشت را محکم می بندد و شست را حرکت می دهد.
			شست را بروی انگشت دومی، سومی، چهارمی و برعکس قرار می دهد.
			یک کاغذ مستطیل شکل را دو مرتبه تا می زند.
			دکمه بستن را به درستی انجام می دهد.
			لباس پوشیدن را به درستی انجام می دهد.
			لباس کندن را به درستی انجام می دهد.
			بند کفش را به خوبی می بندد یا بندی را به درستی دور یک مداد گره می زند.
			بند کفش را به درستی باز می کند.

			مهره های درشت را به خوبی داخل نخ می کند.
			مهره های ریز یا دانه های تسبیح را نخ می کند.
			سوزن نخ کردن خیاطی را به خوبی در اندازه های مختلف انجام می دهد.
			قیچی را به خوبی در دست می گیرد و کاغذ یا پارچه را قیچی می کند.
			مداد را در دست می گیرد و به خوبی با آن ترسیم می کند یا نقاشی می کشد.

راهنماهای تدریس برای این گونه فعالیت های حرکتی بر این اساس گروه بندی شده اند: (۱) فعالیت های هماهنگی چشم و دست (۲) فعالیت های مربوط به تخته سیاه.

مهارت ۴: هماهنگی چشم و دست، چشم و پا

هماهنگی حرکتی شامل: هماهنگی چشم و دست، چشم و پا و اعمال حرکتی ظریف و انجام سایر کارهای دستی است. هر یک از این مهارت ها در ایجاد ارتباط غیرکلامی ما مؤثر و دخیل است. عمل هماهنگ و یک پارچه چشم و دست، یا چشم و پا در ایجاد یک حرکت مؤثر و کارآمد، مستلزم یک پیوند حرکتی- ادراکی است. رشد و تکامل هماهنگی چشم و دست، کودک را بر انجام مناسب اعمال حرکتی درشت، قادر خواهد ساخت. بنابراین در اجرای الگوهای متنوع حرکت در بازی و کار او را توانایی خواهد بخشید. هماهنگی چشم و پا، در رشد الگوهای حرکت درشت، هم چون حرکات جا به جایی، حرکات موزون و فعالیت های دستکاری، ضروری است. هماهنگی حرکت ظریف، مستقیماً مربوط می شود به رشد و تکامل ماهیچه های ریزدست، که در انجام تکالیفی نظیر: نوشتن، نخ کردن، سوار کردن مهره ها و پیچ ها و قیچی کردن، به کار برده می شود. انجام موفقیت آمیز همه ی این تکالیف دستی، موجب رشد یک خود پنداره ی مثبت و نیز موفقیت تحصیلی خواهد شد.

فعالیت هایی برای رشد هماهنگی ادراکی حرکتی

۱- ترسیم کردن از طریق دنبال کردن

از کودکان بخواهید با دنبال کردن خطوط، تصاویر، طرح ها، حروف یا اعداد آن ها را بر روی کاغذ رسم یا ورقه پلاستیکی ترسیم کند. از پیکان های راهنما، نشانه های رنگی و اعداد برای کمک به کودکان در جهت دنبال کردن اشکال استفاده نمایید.

۲- کنترل آب

کودکان باید آب را حمل کنند و آب را داخل سطل های مدرج تا سطح خاصی بریزند. برای دشوارتر کردن فعالیت می توان از اندازه های کوچک تر و دقیق تر استفاده کرد. با اضافه کردن رنگ به آب این فعالیت جالب تر می شود. می توان این کار را با حجم کم آب شروع کرد و کم کم مقدار آب را زیادتر کرد.

۳- بریدن با قیچی

فعالیت هایی را برای بریدن انتخاب کنید که با سطح رشد کودک متناسب است. ساده ترین فعالیت بریدن خطوط راستی است که نزدیک به حاشیه کاغذ علامت زده شده است. مشکل ترین فعالیت بدن بریدن خطوط راستی است که به طور عرضی در مرکز کاغذ قرار دارند. برخی از کودکان ممکن است با قرار دادن الگوی مقوایی بر روی کاغذ بهتر بتوانند از قیچی استفاده کنند. کودکان می توانند اشکال هندسی خاصی مثل مربع، مستطیل و مثلث را ببرند و درآورند. با ترسیم خطوط در رنگ های مختلف، خطوط منحنی و دایره، سپس تصاویر و در نهایت الگوهایی که با خطوط کم رنگ و نقطه چین مشخص شده اند را ببرند و در بیاورند.

۴- شابلون یا الگوها

کودکان می توانند طرح کلی اشکال هندسی را ترسیم نمایند. الگوها می توانند از مقوا، چوب، پلاستیک یا اسفنج باشند. از کودک بخواهید طرح هایی از اشکال هندسی را ترسیم کند و بعد آن ها را روی مقوا، چوب، پلاستیک و غیره برود. کودکان می توانند از قطعه ی بریده شده و یا ورق سوراخ شده به عنوان الگو یا کلیشه استفاده نمایند. می توان از کودکان خواست که با طرح های هندسی بریده شده اشکال دیگری مثل خانه، آدمک، ماشین و غیره را درست کنند.

۵- بند کردن

یک قطعه مقوا که با منگنه سوراخ شده یا تخته میخ دار می تواند برای این فعالیت سودمند باشد. طرح یا تصویری را بر روی صفحه تهیه کنید و از کودک بخواهید با استفاده از بند کفش، نخ، سیم و با گذراندن آن ها از داخل سوراخ ها یا بستن آن ها به دور میخ ها بر روی تخته میخ دار طرح را آماده کند.

۶- فعالیت های مداد- کاغذی

رنگ کردن کتاب ها، کتاب های پیش دبستانی، کتاب هایی که با اشکال نقطه چین و کتاب های آمادگی و کودکان غالباً از جمله فعالیت های مداد- کاغذی هستند که به رشد و هماهنگی چشم و دست و حرکات ظریف کمک می کنند.

۷- گیره های لباس

از کودکان خواسته می شود که تعدادی گیره لباس را به یک بند یا یک جعبه بچسباند. برای این کار از طریق تعداد گیره هایی که باید در یک زمان معین چسبانده شوند وقت مشخصی را تعیین می کنیم.

۸- کپی کردن طرح ها

کودک به طرح هندسی نگاه می کند و آن را بر روی کاغذ کپی می کند.

۹- عروسک گردانی

عروسک گردانی به رشد هماهنگی چشم و دست، حرکات موزون و حرکات ظریف دست و انگشت کمک می کند.

۱۰- پیچ و مهره باز و بسته کردن

برای این کار می توان یک تخته درست کرد که روی آن پیچ و مهره هایی در اندازه های مختلف تعبیه شده باشد و کودک باید با انگشتانش مهره ها را از داخل پیچ ها دریاورد و یا ببندد. برای تقویت انگشتان باید به کودکان تأکید کرد که مهره را با انگشت شست و سبابه بپیچانند.

فعالیت های مربوط به تخته سیاه

انجام فعالیت هایی بر روی تخته سیاه کودک را برای تکالیف مداد- کاغذی آماده می کند. کار با تخته سیاه به استفاده از ماهیچه های بزرگ شانه و آرنج تا حرکات محدود و سخت انگشتان که اغلب کودکان در تکالیف مداد- کاغذی ظاهر می سازند، کمک می کند.

۱- نقطه چین

در این تمرین کودکان خطوطی را برای اتصال نقطه ها به یک دیگر بر روی تخته سیاه ترسیم می کنند. نقطه ها می توانند در وضعیت های مختلف و در تعداد متفاوت باشند و کودک باید خطوط ارتباطی بین این نقطه ها را ترسیم کنند.

۲- کشیدن دایره

کودکان ترسیم دایره های بزرگ را بر روی تخته سیاه با یک دست و با دو دست، در جهت عقربه های ساعت و خلاف حرکت عقربه های ساعت تمرین می کنند.

۳- اشکال هندسی

از کودک خواسته می شود فعالیت هایی مشابه با آن چه که در مورد ترسیم دایره ها توصیف شده را با خطوط (افقی، عمودی، مایل)، مثلث، مربع، مستطیل و لوزی انجام دهد. در ابتدا کودک می تواند از الگوهای بریده شده این گونه اشکال استفاده کنند و بعد اشکال می توانند از روی مدل کپی شوند.

۴- حروف و اعداد

تمرین نوشتن حروف و اعداد بر روی تخته سیاه، کودک را برای نوشتن بر روی کاغذ آماده می کند (لرنر، ۱۹۹۷).

تعریف مهارت های حرکتی ظریف

مهارت های حرکتی ظریف نقش مهمی در زندگی روزانه ی ما دارند، گرفتن مداد در دست و داشتن دست خط خوب، کوبیدن میخ به دیوار، دوختن، تزیین غذاها، باز کردن یک قفل بسیار کوچک و... کارهای روزمره ای هستند که به مهارت های حرکتی ظریف نیاز دارند. همچنین تخصص ها و انواعی از مشاغل پزشکی، مهندسی و هنری به مهارت های حرکتی ظریف بسیار بالایی نیاز دارند، مشاغل و تخصص هایی همچون: جراحی، دندانپزشکی، خیاطی، نوازندگی، لحیم کاری کیت های الکترونیکی، آرایشگری و گریم، نجاری، جواهر سازی، نقاشی، منبت کاری، مجسمه سازی و...

مهارت های حرکتی ظریف با تقویت عضلات کف و انگشتان دست میسر می شوند. عضلات انگشتان دست نیز مانند هر عضله ی دیگری با تمرین مکرر تقویت می شوند و قدرت، استقامت، هماهنگی و کنترل بیشتر بر حرکات انگشتان دست را ممکن می سازند. به همین دلیل هر قدر بیشتر از این عضلات استفاده کرده و آن ها را به کار ببندد، مهارت بیشتری در این زمینه کسب می کند.

در بدو تولد کنترل بسیار کمی بر عضلات خود داریم، اما به مرور مهارت های حرکتی درشت و سپس مهارت های حرکتی ظریف را پرورش می یابند. ابتدا بر حرکت پاها و بازوهای خود و سپس با مرور زمان بر انگشتان دست و انواع چنگ زدن تسلط می یابیم.

عامل ژنتیک (رشد دستگاه عصبی، هوش حرکتی، سن کسب این مهارت ها) و عوامل محیطی (بازی ها و اسباب بازی های جالب و محرک، فراهم کردن فضا و امکان حرکت، تمرینات ورزشی، تشویق ها و محرک های محیطی دیگر) در سرعت کسب این مهارت ها تاثیر به سزایی دارند.

پژوهش های بسیاری که در حوزه مهارت های حرکتی شکل گرفته، نشان داده اند که فرصت های حرکت اولیه و محیط تحریک کننده بر رشد حرکتی تاثیر به سزایی دارند، برای مثال در پرورشگاهی که کودکان تمام مدت در تخت خود بودند، تا بیش از ۲ سالگی چهار دست و پا رفتن را آغاز نکرده بودند. مثال دیگر مادران سرخپوستی هستند که با ورزش دادن نوزادان خود راه رفتن و مهارت های حرکتی دیگر را تسریع می بخشند.

مهارت های حرکتی به ترتیبی که گفته شد رشد می کنند. پس به خاطر داشته باشیم تا سیستم عصبی مرکزی رشد نکرده است، فشار آوردن به آن موجب پیشرفت نگردیده چه بسا ممکن است، آسیب زا باشد.

مهارت هایی که ماهیچه های کوچک مانند دست و انگشتان را درگیر می کنند: مانند: دست دراز کردن، چنگ زدن، گرفتن اشیا کوچک، پیچاندن در بطری و...

هم مهارت های حرکتی درشت و هم مهارت های حرکتی ظریف در رشد کودک نقش به سزایی دارند و باید تقویت شوند.

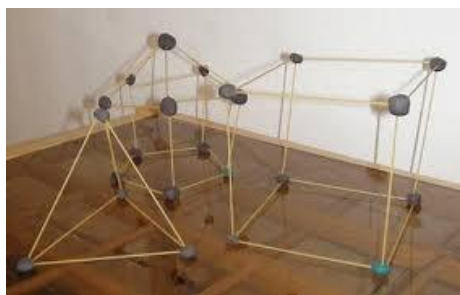
مهارت های حرکتی ظریف

اغلب کودکان ابتدا مهارت های درشت را می آموزند و به مرور مهارت های ظریف خود را تقویت می کنند. اگر مهارت های ظریف از طریق فعالیت های مختلف تقویت نشوند مشکلات بزرگی می توانند ایجاد کنند. برای مثال کودک نمی تواند مداد را دستش بگیرد. خیلی بزرگتر از همسالان خود می نویسد. نمی تواند اشیای کوچک (پاک کن ریز، تراش کوچک، نخ) را در دست بگیرد و با آن ها کار کند. دگمه های لباسش را نمی تواند ببندد و یا به سختی موفق به انجام اینکار می شود (نسبت به همسالان) و... بنابراین بسیار مهم است که مهارت های ظریف کودکان پیش از ورود به دبستان تقویت شود. بازی ها و اسباب بازی های متفاوتی برای تقویت مهارت های حرکتی ظریف و عضلات ظریف انگشتان دست وجود دارند، برای مثال: انواع نخ کردنی ها، انواع چفتوها و چفت شونده

ها، سازه ها، پازل ها، اسباب بازی های کوبشی، جا گذاردنی ها، اسباب بازی های با قطعات ریز (برای ۳ سال به بالا که خطر قورت دادن اشیا نباشد)، اسباب بازی های پیچی و

مهارت های حرکتی درشت از این جهت که به کودکان اجازه حرکت به اطراف و بررسی هر چیزی را که دوست دارند، فراهم می کند، در رشد شناختی آنان تاثیر دارد. همچنین مهارت های حرکتی ظریف به دلیل اینکه تمامی فعالیت های روزانه به آن بستگی دارد اهمیت فراوانی دارد.

کودک برای درک قوانین حاکم بر جهان برای مثال قوانین فیزیک نیاز به مهارت های حرکتی دارد. چگونه؟ بدین صورت که کودک یک توپ کوچک بر میدارد، درون یک قابلمه می اندازد، به صدای آن گوش فرا می دهد. آنرا دوباره بر میدارد و روی سرامیک می اندازد، روی فرش می اندازد، می رود و از بالای پله ها پایین می اندازد و به آن نگاه می کند. در اینجا کودک از طریق بازی می آموزد یک توپ بر روی سطوح مختلف صداهای مختلفی می دهد. توپ همیشه زمین می افتد و با اساس قانون جاذبه آشنا می شود، و اینکه توپ وقتی بر روی پله ها یکی یکی زمین می خورد و یا وقتی به زمین می خورد بر می گردد، کودک در حال یادگیری اساس قانون عمل و عکس العمل، و اصطحکاک است. حتی اگر اسم این قوانین و یا فرمول آن ها را نداند ولی با آنها آشنایی اولیه ای پیدا می کند و به صورت عملی و با آزمون و خطا آن ها را می آموزد.

تهیه و ساخت مربوط به پرورش مهارت‌های ادراکی و زبان آموزی

وسایل مربوط به مقایسه اندازه ها (کوچک و بزرگ، پهن و باریک، کوتاه و بلند و ...)

رویکرد های کاربرد شناختی در خصوص فراگیری زبان بر این حقیقت تکیه می کنند که اصلی ترین انگیزه کودکان برای فراگیری زبان برقراری ارتباط با دیگران است، و آن ها زبان را در تعاملات محاوره ای یاد می گیرند.

گرایس ۱۹۷۵ معتقد است افراد عموماً در یک ارتباط موثر از قوانین خاصی پیروی می کنند این قوانین شامل یک اصل همگانی به نام اصل همکاری است که خود چهار قانون مکالمه را شامل می شود. قانونهای مکالمه عبارتند از: "کمیت" (به اندازه کفایت نه بیشتر و نه کمتر صحبت کن) "کیفیت" (از چیزی که درست است صحبت کن و از صحبت در مورد چیزهای غلط پرهیز کن) "ربط" (به گونه ای مرتبط صحبت کن که اطلاعات مفیدی عرضه گردد) "روش" (از صحبت در مورد مبهم و غیر شفاف پرهیز کن)

رویکرد های کاربرد شناختی در خصوص فراگیری زبان بر این حقیقت تکیه می کنند که اصلی ترین انگیزه کودکان برای فراگیری زبان برقراری ارتباط با دیگران است، و آن ها زبان را در تعاملات محاوره ای یاد می گیرند.

. الیزابت بیتس و همکارانش (۱۹۷۵) دو نوع مرحله برای رشد زبان :

۱. مرحله پیش ارادی prelocutionary رفتار کودک حاوی پیام هایی برای اطرافیان است ؛ اما کودک به طور ارادی و با قصد ارتباط به انجام این اعمال نمی پردازد و تا حدودی جنبه بازتابی دارد. (گریه ، خنده، صدا در آوردن)

۲. مرحله ارادی illocutionary که در آن کودک بر روی رفتارهای ارتباطی (غیر زبانی) کنترل بیش تری نشان می دهد و می تواند توجه اطرافیان را به یک موضوع خاص جلب کند. بسیاری از محققان آغاز ارتباط

ارادی را بین ۹ تا ۱۰ ماهگی می دانند. در این مرحله توانایی تولید رفتارهای ارتباطی به طور ارادی شکل می گیرد و هم توانایی درک نیت و مقاصد ارتباطی دیگران.

کودکان در دوره پیش از دبستان معمولاً خود محور تر از کودکان بزرگترند، در مکالمات آن ها چندان مرتبط با موضوع سخن نمی گویند، و ممکن است اطلاعاتی که می دهند کافی نبوده و روش این ارائه اطلاعات چندان واضح و روشن نباشد برای مخاطب یا همراهشان در مکالمه. آن ها اغلب فکر می کنند که شنوندگانشان به اطلاعاتی مشابه آنچه خود در اختیار دارند دسترسی دارند. انگیزه نقش بسیار مهمی در مکالمات ایفا می کنند برانگیختگی آن ها در شرایط طبیعی، برای مکالمه در سطح بالایی قرار دارد. زمانی که پیام کودک توسط مخاطبشان درک نمی شود و کج فهمی صورت می گیرد اصلاحات متفاوتی را انجام می دهند، کودکان نوپا معمولاً تنها به تکرار ساده پرداخته و یا با صدایی بلندتر مجدداً حرفشان را بیان می کنند. زمانی که مادرشان از آنها می خواهد که دوباره منظورشان را بیان کنند، دوباره پیامشان را ساختار بندی می کنند، اما در مقابل بیگانگان کم تر چنین کاری می کنند. شاید به این دلیل است که آنها به این حقیقت واقف اند که مادرشان آن ها را بیش از دیگران می فهمد.

فعالیت هایی جهت رشد استعداد کلامی

۱. ارائه ی تصاویری به کودک و از او بخواهید با دقت نگاه کند و به سؤالات شما پاسخ دهد. هدف از این کار تشویق کودکان به صحبت کردن است.

۲. ارائه ی تصاویری به کودک و از او بخواهید با دقت نگاه کند و شکل متفاوت را پیدا کند. با هدف تشویق کودکان به بیان تفاوت های موجود در اشکال.

۳. تصاویر مرتب شده ای به کودک نشان داده شود و از او خواسته شود بعد از توجه به تصاویر راجع به آن ها صحبت کند. هدف از این کار تشویق کودکان خجالتی به صحبت کردن است.

۴. تصاویر را به کودک نشان دهید و جزئیات یکی از آن ها را شرح دهید و از کودک بخواهید آن را نام ببرد. بعد این کار را به کودک خود بسپارید تا به صورت بازی اجرا کنند یعنی یک نفر از کلاس خارج شود و بچه ها یک شیء را برای او توصیف می کنند و او را حدس می زند. با هدف حرف زدن، گوش کردن، استدلال کردن.

۵. تصاویر را به کودکان نشان دهید و از آن ها بخواهید هر یک را نام ببرند. بعد از چندین بار تکرار، از آن ها بپرسید که صدای کدام یک از کلمات همانند است و کدام یک متفاوت؟ هدف یافتن کلمات هم قافیه و هم پایان از نظر صداست.

۶. تصاویر را به کودک نشان داده می شود و از او بخواهید شکل متفاوت را پیدا کند و تفاوت آن را با صدای بلند بگوید. با هدف افزایش تمرکز و توجه و تمرین برای بیان کردن مطالب.

۷. تصاویر را به کودک نشان داده می شود و از او بخواهید با آن ها جمله بسازد.

۸. مستمر گفتن صدای ز-خ به صورت مسابقه. بچه ها را دو به دو روبروی هم بنشانید و از آن ها بخواهید که یک نفس و بدون مکث صدای ز-خ را ادا کنند بدون مکث و یک نفس. هر کس و در زمان طولانی تری این کار را انجام داد، برنده است و بعد کودک دیگری با کودک برنده مسابقه می دهد.

۹. یافتن اشکال متفاوت از بین تصاویر ارائه شده به کودک. کودک باید علت متفاوت بودن شکل را توضیح دهد.

۱۰. تصاویر را به کودک نشان دهید و از او بخواهید از راست به چپ به آن ها نگاه کند و داستان آن ها را بیان کند.

۱۱. تصاویر را به کودک نشان دهید و از او بخواهید نام هر یک را بگوید و با توجه به اشکال، یکی از آن ها را توضیح دهد. با هدف تمرین برای خوب گوش دادن و توجه به تفاوت های اشیاء.

۱۲. تصاویر را به کودک نشان دهید و از او بخواهید اشتباه هر تصویر را با ذکر دلیل بیان کند، جهت افزایش

توجه و دقت.

۱۳. استفاده از کارت های دیدآموز، جهت ارائه ی اطلاعات عمومی متناسب با سن کودک.

۱۴. تعریف لطیفه توسط کودک جهت تقویت شناخت نکات مهم و مبهم یک مطلب.

۱۵. بازی با کلمات جهت افزایش حجم گنجینه ی لغات، به این صورت که یک کلمه تلفظ شود و کودک با

حرف آخر آن، کلمه ی جدید بسازد.

۱۶. آموزش صحیح مکالمه ی تلفنی به کودکان.

تمرین های طبیعی برای تحریک زبان گفتاری

معلمان و والدین برای تحریک زبان به طور طبیعی می توانند از برخی فرصت ها در زندگی روزانه ی کودک در

مدرسه یا خانه سود ببرند. (لونتال، ۱۹۸۴، به نقل از لرنر، ۱۹۹۷):

۱- گسترش دادن

این روش یکی از فنونی است که به گسترش و نیرومند ساختن زبان کودک کمک می کند. در مکالمه ی زیر،

بزرگسال، گفتار محدود کودک را بسط می دهد.

کودک: « شیرینی ».

معلم یا والد: « شیرینی؟

کودک: « من شیرینی می خواهم. »

معلم یا والد: « خوب، شیرینی این جاست! ».

۲- گفتگوی موازی

در این فن، بزرگسال تلاش می کند که به رشد زبان از طریق تهیه ی تحرکات زبانی حتی زمانی که گفتاری شنیده نمی شود، کمک نماید. هم چنان که کودک بازی می کند، معلم یا والدین درباره ی آن چه که کودک فکر می کند، حدس می زند و از عبارت کوتاهی برای توصیف اعمال او استفاده می کنند. بنابراین جهت استفاده در آینده، کلمات و جمله هایی را وارد ذهن کودک می کنند. برای مثال، اگر کودک بر روی موزاییک های کف اتاق ضربه بزند، معلم ممکن است بگوید، این ها موزاییک هستند. اگر من بر روی موزاییک های کف اتاق ضربه بزنم، این عمل من ممکن است سر و صدا ایجاد کند. سر و صدای زیاد، تق، تق، تق، موزاییک، موزاییک من. ضربه زدن روی موزاییک. تق تق موزاییک.

۳- صحبت کردن با خود

در این فن، معلم زبان گفتاری را از طریق پرداختن به فعالیت هایی که مستقیماً کودک را درگیر نمی کند، مدل می کند. هم چنان که معلم تکالیف یا کارش را در مجاورت با کودک کامل می کند، او می تواند از فرصت هایی برای تحریک زبان گفتاری که برای کودک قابل شنیدن است استفاده کند. برای مثال، معلم ممکن است در حالی که مشغول بریدن کاغذ است بگوید: « من می خواهم این کاغذها را ببرم. بریدن کاغذ. من به قیچی نیاز دارم. قیچی من. قیچی را باز می کنم، می بندم بازشو، بسته شو. من می توانم ببرم، ببرم، ببرم ».

تمرین هایی برای آموزش زبانی کلامی - گفتاری

در زیر برخی از فعالیت هایی که مهارت های زبان کلامی برای سخن گفتن را بهبود می بخشد، فهرست شده اند.

افزایش واژگان گفتاری

برخی از کودکان مبتلا به اختلال های زبانی واژگان بسیار محدود و مفهوم بسیار خاص و محدود و عینی از معنای لغات دارند. در سراسر زندگی، واژگان شنیداری انسان بیش تر از واژگان گفتاری آن هاست. کودکان کم سن مدت ها قبل از این که توانایی تولید و استفاده از کلمات را پیدا کنند، قدرت فهمیدن آن را به دست می آورند. کودکان مبتلا به اختلال زبانی ممکن است توانایی بازشناسی کلمات را وقتی آن ها را می شنوند، داشته باشند اما در استفاده از آن کلمات ناتوان باشند. بزرگسالانی که دچار ضایعات مغزی هستند ممکن است توانایی به خاطر آوردن کلمات را به آسانی از دست بدهند و این مشکل ناشی از آسیب به نواحی مغزی مرتبط به زبان است. این شرایط به عنوان « دیس نومیا »، معرفی شده است، که به معنی ناتوانی در به خاطر آوردن نام اشیاء است. کودکان ممکن است به جای اسامی اشیاء از کلماتی مثل چیز، چیچی یا این و آن و یا از حرکات سر و دست یا پانتومیم برای بیان کلماتی که به ذهنشان نمی آید، استفاده کنند. تمرین های زیر می توانند به کودکان در جهت استفاده از کلمات و افزایش واژگان گفتاری قابل دسترس کمک نمایند.

۱- نام بردن یا نامیدن

از کودک بخواهید که اشیاء معمولی داخل یا خارج اطاق را نام ببرد. (صندلی، در، میز، درخت، سنگ). از او بخواهید که اشیاء را در یک جعبه یا کیف جمع کند. هم چنان که آن ها را بیرون می آورد، نامشان را بازگو کند. از کودک بخواهید که رنگ ها، حیوان ها، اشکال و غیره را نام ببرد. مجموعه ای از تصاویر اشیاء مواد آموزشی با ارزشی هستند. شما می توانید با چسباندن مقوا به پشت تصاویر یا پوشاندن آن ها با مواد شفاف چسب دار تصاویر را مقاوم کنید.

۲- کار در فروشگاه

بازی کار در فروشگاه (ابزارفروشی، سوپرمارکت، رستوران، فروشگاه کفش و غیره) به کودک امکان استفاده از کلمات برای نامیدن اشیاء را می دهد. یک کودک نقش مشتری و دیگری فروشنده را بازی می کند. خریدار کالایی را درخواست می کند و فروشنده از میان تصاویر، تصویر مربوط به آن شیء را به او می دهد.

۳- نام بردن سریع

به کودک زمان مشخصی بدهید (برای مثال یک دقیقه) تا همه ی اشیای داخل اتاق را نام ببرد. تعداد اشیایی را که نام برده است به منظور کنترل بر روند بهبودی در این فعالیت ثبت کنید. شما هم چنین می توانید از کودک بخواهید که سریع اشیایی را که در تصویر می بینید نام ببرد. نوع دیگر این تمرین را می توان با ورزش ها، حیوانات اهلی و اشیای بیرون از اتاق انجام داد.

۴- کلمات حذف شده

از کودک بخواهید کلمه ای را که یک معما را کامل می کند بیان کند. برای مثال: « چه کسی نامه را تحویل می دهد؟ » (نامه رسان). « من بالا و پایین انداختم ». (توپ) داستانی را برای کودک بخوانید، در جاهای خاصی مکث کنید یا کلمه را حذف کنید. از کودک بخواهید که کلمه ی حذف شده را بیان کند. استفاده از تصاویر به یادآوری و نامیدن اشیاء کمک می کند.

۵- ترکیب کلمه

برخی از کلمات زمانی بهتر آموخته می شوند که به عنوان بخشی از یک مجموعه به کار برده شوند. وقتی یکی از موارد مجموعه نام برده می شود، ممکن است به کودک در یادآوری مورد دوم کمک کند. برای مثال، کاغذ-مداد،

پسر- دختر، کلاه- کت و سگ- گربه. مجموعه هایی مثل روزهای هفته و ماه های سال ممکن است به این شیوه آموخته شوند.

۶- کلمات دشوار

گوش به زنگ و مراقب کلمات دشوار باشید. وقتی به این چنین کلمه ای اشاره می کنید، فوراً جلسه ای را به آن اختصاص دهید و سپس تمرین هایی را برای استفاده از این کلمه برنامه ریزی کنید.

تولید اصوات گفتاری

برخی از کودکان در شروع فعالیت های حرکتی که برای تولید گفتار ضروری است مشکل دارند. این چنین کودکانی ممکن است توانایی به یادآوردن کلمات را داشته باشند اما در فعالیت مناسب عضلات گویایی علی رغم نبود فلج عضلانی ناتوان باشند. چنین وضعیتی به عنوان نوعی از آپراکسی گویایی توصیف شده است. متخصصان گفتاری که در زمینه ی مشکلات گفتاری کار می کنند در درمان این شرایط می توانند نقش مهمی داشته باشند.

۱. تمرین عضلات و اندام های گفتاری

کودک برای استفاده از عضلات گویایی مختلف که در سخن گفتن مورد استفاده قرار می گیرند بر اساس فعالیت های غیرگفتاری تشویق می شود. مثل لبخند زدن، جویدن، بلعیدن، سوت زدن، خمیازه کشیدن، فوت کردن و به حرکت درآوردن زبان در جهات مختلف.

۲. درک حرکات و لرزش ها و مشاهده ی اصوات

هم چنان که معلم اصواتی را تولید می کند، کودک حرکات اداء صوت را از طریق لمس چهره یا گلوی معلم درک می کند و حرکات دهان معلم و شکل گیری آن را در هنگام تولید اصوات مشاهده می کند. استفاده از آینه به منظور توانا کردن کودک برای مشاهده ی حرکت عضلانی گویایی خود هنگامی که اصواتی را تولید می کند در این زمینه سودمند است.

مهارت ۲: فعالیت های آگاهی واج شناختی

برخی از کودکان مبتلا به ناتوانایی های یادگیری نیاز به آموزش ویژه برای کسب مهارت های شنیداری دارند. در این قسمت آگاهی واج شناختی، توجه شنیداری، تمیز شنیداری و حافظه شنیداری بررسی شده اند.

آگاهی واج شناختی

برای موفقیت در مراحل اولیه ی خواندن، کودک باید صدای واج های هر زبان را درک کند. چرا که لازم است هر زبان را که با یک شکل حرفی از دیگر صداها متمایز می شود را تمیز دهد.

۱. اشعار کودکانه

برای کودک اشعار کودکانه بخوانید. به تصاویر نگاه کنید و بر اجزاء هم قافیه تأکید کنید. کودکان از این که اشعار کودکانه را تکرار کنند لذت می برند. هر از گاهی لغتی را که بخش قافیه دار است حذف کنید و از کودک بخواهید که لغت را بیان کند، « جواد و جلیل رفتند نزد ... »

۲. هم قافیه کردن لغات

قافیه دار کردن یا هم قافیه کردن از جمله بازی های لذت بخش برای کودکان پیش دبستانی است. کلمه ی مرد را بیان کنید و از کودک بخواهید بگوید کدام یک از کلمه ها: دوچرخه، مگس، نردبان مثل کلمه مرد شروع می شود یا تصاویر کلماتی را که با سام شروع می شود پیدا کند. همین طور که از کودک بخواهید که عکس تمامی کلماتی را که با حرف (ب) شروع می شود از داخل صفحات یک روزنامه پیدا کند یا فهرستی از کلمه ها را به او بدهید و بخواهید که کلمه ی متفاوت را پیدا کند. مثلاً این کلمه ها: پدر، پهلوی، تاجر، پارو. یا به کودک بگویید به مجموعه های سه تایی از کلمات گوش کند و کلمات هم قافیه را پیدا نماید. مثلاً: موش، لب، گوش.

۳. بخش کردن اصوات گفتاری

برای کمک به کودکان در جهت شناسایی اصوات گفتاری در کلمه، تصویری را بر روی یک کارت که حاکی از کلمه ی مختصری است قرار دهید. زیر تصویر، مستطیلی رسم کنید و آن را به تعداد واج های کلمه تقسیم کنید. از کودک بخواهید که لغت را به آرامی بگوید و در هر مربع برای هر صدای تلفظ شده علامتی بگذارد. (بال، بلاچمن، ۱۹۹۱، به نقل از لرنر، ۱۹۹۷).

۴. چیستان های هم قافیه

معلم گروهی از لغت ها را بر می گزیند، یکی هم قافیه با « سیر » و دیگری هم قافیه با « است ». سپس چیستانی را می پرسد به گونه ای که جواب آن با « شیر » یا « است » هم قافیه باشد. کودکان به بخشی از بدنشان اشاره می کنند که با جواب چیستان هم قافیه است. برای مثال، « وقتی صبح گرسنه هستید، بهتره که یک لیوان ...

بخورید « که جواب آن شیر می شود و یا کودکان به « دست » خود اشاره می کنند به خاطر این که « دست » با « است » هم قافیه است. این کار را با دیگر بخش های بدن نیز انجام دهید. می توانید چیستان های هم قافیه بسازید و از کودک بخواهید که مشابه آن را درست کند. برای مثال، برگ سبز چمنی ورق ورق می شکنی = کاهو. یک روش ساده تر این است که بگوییم با فلان کلمه هم قافیه است و درباره ی آن توضیح دهیم. برای مثال، هم قافیه با آهوست. (کاهو).

۵. شمارش صداها

شمارنده هایی مثل چوب بستنی تهیه کنید. بر روی هر کارت تصویری را که نشان دهنده ی لغتی کوتاه است قرار دهید. از لغاتی با تعداد یکسانی از حروف استفاده کنید. (برای مثال لامپ، ران، کاپ). برای شمارش صدا، لغت را به آرامی بیان کنید و از کودک بخواهید که شمارنده ای را به ازاء هر صدا زیر آن تصویر بگذارد. مجموعه ای از کارت ها را تهیه کنید که یک بخش از آن ها شامل تصاویر و لغات و قسمت دیگر تنها دربرگیرنده تصاویر باشد. (کالدول، لرنر و همکاران، ۱۹۹۶، به نقل از لرنر، ۱۹۹۷)

۶. جانشین کردن و جابه جایی اصوات

این فعالیت دشوارتر از هم قافیه کردن است. این تمرین را می توان در یک کلمه یا بیش از یک کلمه انجام داد. به این مثال ها توجه کنید، از کودک بخواهید که اولین حرف یک کلمه را با حرف انتهایی کلمه دیگر ترکیب کند و کلمه جدیدی درست کند. برای مثال: حرف اول کلمه موش را بردارد و به جای حرف انتهایی شور بگذارد. (شوم)

۷. حذف کردن اصوات و کلمات

در این فعالیت کودکان یاد می گیرند که لغتی را انتخاب کنند و یک صدای آن را بردارند و لغت را بدون آن صدا تلفظ کنند. برای مثال، یک سیلاب این کلمه را بردار « زمین بازی ». حالا آن را بدون بازی بیان کن. این تکلیف زمانی که از کودک خواسته می شود واجی را از کلمه بردارد دشوارتر می شود: « بگو توپ ». حالا آن کلمه را بدون « پ » بیان کن، « بگو آشپزخانه » حالا آن را بدون « پ » بیان کن.

۸. اصوات آغازین

سه لغت مثل سگ- شیر- سار به کودک بدهید و از او بخواهید که بگوید کدام لغت مثل شور با « ش » شروع می شود. از او بخواهید که به لغاتی که مثل کتاب شروع می شوند، فکر کند، تصاویری را پیدا کند که مثل کتاب آغاز می شوند یا تصاویری را پیدا کند که با صدای « ک » شروع می شوند.

۹. ترکیب صداها

صداهای یک لغت را به طور جداگانه بیان کنید و از کودک بخواهید که صداها را ترکیب کند و کلمه ای بسازد. برای مثال، ک، ت، ا، ب برای کتاب.

مهارت ۳: یادگیری الگوهای زبان شناختی

۱. تعمیم ریخت شناسی (صرفی)

برخی از کودکان در یادگیری درونی سازی و استفاده از ساختار ریخت شناسی زبان مشکل دارند. همه ی ما باید تعمیم هایی در ارتباط با جمع بستن کلمات، زمان گذشته و حالت کلی انجام دهیم. هم چنین ما باید استثنائایی را که تعمیم دادن در آن شرایط درست نیست را بیاموزیم. معمولاً برای جمع بستن از: ها، ان، ات استفاده می شود، انسان ها، معلمان، کارخانجات و خیرات. در برخی از موارد برای جمع بستن، شکل اصلی کلمه به شکل دیگری تغییر می کند و با تعمیم های مذکور هماهنگی ندارد: ادب- آداب، رسم- رسوم و غیره. لازم به ذکر است

زمانی که بخواهیم به تعدادی از موارد اشاره کنیم شکل کلمه نیز تغییر نمی کند، برای مثال، دو ماهی، سه دختر، چهار صندلی و غیره. به کودکانی که در چنین تعمیم هایی مشکل دارند، جمع بستن اشیاء و حیوانات و غیره در قالب بازی می تواند کمک کننده باشد.

۲. استفاده از ریخت شناسی برای تعمیم ریخت شناسی

از کودک بخواهید تصویری که توصیف کننده ی جمله ای است که شما با صدای بلند می گوئید را نشان دهد. برای مثال، دو تصویری که نشان دهنده ی دو فعالیت یکسان هستند را به کودک نشان دهید: یک تصویر فعالیتی را که در جریان است و تصویر دیگر فعالیتی را که به اتمام رسیده است نشان می دهد. سپس بگوئید « پسر تصویر را رنگ می کند » و از کودک بخواهید یکی از تصاویر را برگزیند. به دنبال آن بگوئید که « تصویر حالا رنگ شده است » و بخواهید که تصویر مناسب را انتخاب کند. به همین شکل، شما می توانید برای نشان دادن اشکال جمع جملاتی به این شکل را در کنار هم قرار دهید: « سگ دوید » و « سگ ها دویدند ».

جمله سازی

برخی از کودکان می توانند از کلمات مجزا یا عبارات کوتاه استفاده کنند اما توانایی به کار بردن واحدهای زبانی طولانی تر یا جمله ها را ندارند. در اکتساب زبان، کودکان باید الگوهای جمله سازی را به گونه ای که بتوانند جملات جدید تولید کنند را درونی سازند. برخی از زبان شناسان بیان می کنند که کودک به ماشین تولیدکننده ی جمله تبدیل می شود. برای رسیدن به این وضعیت، کودک به مهارت هایی از جمله توانایی درک زبان، یادآوری توالی کلمات و صورت بندی قواعد پیچیده دستوری نیاز دارد.

۱. تجربه کردن و یادگیری با انواع مختلف جمله ها

با یک جمله ی ساده محوری آغاز کنید و به کودک کمک کنید که گشتارهایی را تولید کند. برای مثال، دو جمله محوری که می توانند به شکل های مختلف با یک دیگر ترکیب شوند.

جمله محوری: « کودکان بازی می کنند ».

جمله محوری: « کودکان خسته هستند ».

جمله ترکیب شده: « کودکانی که خسته هستند، بازی می کنند ».

« کودکانی که بازی می کنند خسته هستند ».

حالات مختلفی از جمله ها می توانند تمرین شوند:

- جملات بیانی

کودکان بازی می کنند.

کودکان بازی نمی کنند.

بازی ها به وسیله ی کودکان انجام می شود؟

کودکان بازی هایی انجام می دهند.

- جملات سؤالی

آیا کودکان بازی می کنند؟

آیا کودکان بازی نمی کنند؟

آیا بازی به وسیله ی کودکان انجام می شوند.

آیا کودکان بازی هایی انجام می دهند؟

۲. کلمات ساختی یا ربط دهنده

همان طور که قبلاً ذکر شد، کلماتی مثل رو، در، زیر، و چه کسی، کدام یک، ارتباط میان بخش های جمله را نشان می دهند که در داخل جمله بهتر یاد گرفته می شوند. مشاهده ی دقیق نشان می دهد که برخی از کودکان مفهوم روشنی از معنای این چنین کلماتی ندارند. شما می توانید به کودکان در جهت درک این گونه مفاهیم کمک کنید. اگر از آن ها بخواهید که مکعب هایی را در، روی یا زیر یک میز یا صندلی قرار دهند و سپس درباره ی آن چه که آن ها انجام می دهند توضیح دهید. کلماتی مثل هنوز، اما، هرگز، کدام یک اغلب نیاز به توضیح دارند. جملاتی را تنها با کلمات اصلی در اختیار کودک قرار دهید و سپس از او بخواهید که کلمات ساختی را به طوری که در مثال زیر می بینید اضافه کند.

۳. جانشین ساختن کلمات برای ساختن جمله ها

از کودک بخواهید که جمله های جدیدی را از طریق تعویض یک کلمه مجزا در یک جمله بسازد. برای مثال: « من کت خود را درآوردم ». « من چکمه های خود را درآوردم. »

« کودک در حال خواندن است ». « کودک در حال دویدن است ». « کودک در حال پریدن است ».

۴. بازی اکتشافی

برای کمک به کودکان در جهت یادگیری طرح سؤال، شیء خاصی را پنهان کنید و از کودک بخواهید که سؤال هایی را در ارتباط با محل آن تا زمانی که آن را پیدا کند، بپرسد.

تمرین مهارت های زبان گفتاری

متخصصان خواندن، بیان می کنند که تمرین برای تحکیم مهارت های خواندنی که جدیداً آموخته شده اند، ضروری است. آن ها غالباً بیان می کنند، « شما خواندن را از طریق خواندن یاد می گیرید ». کودکان مبتلا به نقص در زبان بیان شفاهی، هم چنین نیاز به تمرین و فرصت های متعددی برای استفاده از کلمات و ساختن آن ها از طریق تمرین مهارت های گفتاری مورد نیاز دارند.

۱. تمرین های زبان گفتاری

فعالیت های متعددی را می توان به منظور استفاده از زبان گفتاری و سخن گفتن برنامه ریزی کرد. این گونه فعالیت ها عبارتند از: مکالمه کردن، بحث کردن، برنامه های رادیو یا تلویزیون، جلسات نمایش و گفتگو، بازی نمایشی، گفتگوی تلفنی، گزارش گری، مصاحبه گری، داستان گویی، معماگویی یا لطیفه ها، دادن گزارش درباره ی کتاب، بازی نقش، سرودخوانی و نمایش عروسکی.

۲. بحث درباره اشیاء

به کودک کمک کنید که درباره ی ویژگی های یک شیء صحبت کند- رنگ، اندازه، شکل، ترکیب و بخش های اصلی- و آن را با اشیاء دیگر مقایسه کند.

۳. طبقات

موادی را داخل جعبه قرار دهید که بتوان از آن ها برای آموزش طبقات مثل اسباب بازی ها، لباس ها، حیوانات، میوه، لوازم خانگی و وسایل نقلیه استفاده کرد. از کودک بخواهید موارد را که با یک دیگر در یک طبقه قرار می گیرند پیدا کند و بگوید آن ها چه چیزی هستند.

۴. درک مطلب

سؤال هایی را از کودک بپرسید که نیاز به فکر کردن و پاسخ دادن دارد. برای مثال: « چرا باید ماهی قرمز را در ظرف پر از آب قرار داد؟ » « چرا دوختن لباس کوتاه در مقایسه با لباس بلند آسان تر است؟ »

۵. به اتمام رساندن داستان ها

داستانی را برای کودک بیان کنید و از او بخواهید که آن را به اتمام برساند. برای مثال، « علی به ملاقات محمد در یک شهر غریب رفت. وقتی هواپیما فرود آمد، علی نتوانست محمد را در فرودگاه ببیند... ».

۶. بگو من چطور...

شما دندان هایتان را مسواک می زنید، به مدرسه می روید و غیره. هم چنین، « بگو به من چرا؟ ... »، « بگو به من ما کجا انجام دهیم ... ؟ » این چنین سؤال هایی می توانند فرصتی را برای تمرین های با ارزش فراهم سازند.

(لرنر، ۱۹۹۷)

راهکارهای ارتقای یادگیری زبان در کودکان

محققان دانشگاه شیکاگو به تازگی مطالعه ای در مورد عوامل موثر بر یادگیری مهارت های گفتاری و شناختی در کودکان و روش های تشخیص کودکانی که در معرض خطر تاخیر در گفتار هستند، انجام داده اند که به نتایج جالبی رسیدند. گزارش این تحقیق ۴ساله در ادامه آمده است .

به گزارش گروه اجتماعی مشرق، شاید شنیده باشید که برخی از کودکان در یادگیری مهارت های زبانی و صحبت کردن نسبت به همسالان خود تاخیر دارند. همین مساله باعث نگرانی خانواده ها می شود تا جایی که بسیاری از پدرو مادرها به روانشناسان کودک و متخصصان گفتار درمانی مراجعه می کنند تا ناتوانی کودکان در صحبت کردن را برطرف کنند .

محققان دانشگاه شیکاگو به تازگی مطالعه ای در مورد عوامل موثر بر یادگیری مهارت های گفتاری و شناختی در کودکان و روش های تشخیص کودکانی که در معرض خطر تاخیر در گفتار هستند، انجام داده اند که به نتایج جالبی رسیدند. گزارش این تحقیق ۴ساله در ادامه آمده است .

مطالعه جدید محققان دانشگاه شیکاگو نشان می دهد عواملی مانند بررسی حالت های بدن و صورت کودکان در سنین پایین می تواند برای تشخیص کودکان در معرض خطر تاخیر در رشد گفتار و مهارت ها شناختی مفید باشد .

پژوهش های دانشمندان درباره آموزش زود هنگام کودکان، کودکانی از طیف وسیعی از پیشینه ها از جمله کسانی که از خانواده های متمکن و محروم بودند و کسانی که دچار آسیب مغزی شده بودند را مورد بررسی قرار داد .

تحقیقات آنها در مقاله ای با این عنوان به چاپ رسید: «شواهد جدید درباره زبان و رشد شناختی کودکان بر اساس یک مطالعه طولی» این مقاله پیشنهاداتی مبتنی بر شواهد آرایه می دهد که در طول تحقیق به دست آمده اند؛ راهکارهایی برای توسعه ابزارهای تشخیصی و مداخله ای به منظور ارتقای زبان و توسعه مهارت های شناختی در کودکان.

اثرات مستقل کمیت و کیفیت ورودی ها بر یادگیری زبان کودک

محققان دریافته اند با وجود اینکه یادگیری زبان در کودکان با توجه به درآمد و سطح تحصیلات خانواده ها متفاوت است، اثرات آن نسبتاً یکسان است. اگرچه پدرها و مادرهایی با پیشینه مناسب تر اجتماعی و فرهنگی در زندگی، وقت بیشتری را برای صحبت کردن با کودکانشان می گذارند، ولی بین خانواده های متمکن و محروم هیچ تفاوتی در کیفیت تجارب یادگیری زبانی که والدین به کودکانشان می دهند، وجود ندارد.

این مطالعه اثرات مستقل کمیت و کیفیت ورودی ها را بر یادگیری زبان کودک نشان می دهد. آنها همچنین دریافته اند حرکات اولیه بدن و صورت و حرکات ناخودآگاه کودکان که قبل از ارتباط کلامی و یادگیری استفاده از کلمات برقرار می شود، می تواند برای تشخیص کودکان مبتلا به آسیب مغزی مورد استفاده قرار گیرد؛ به عبارت ساده تر اینکه کدام گروه از کودکانی که دچار آسیب های مغزی هستند بیشتر احتمال دارد در روند رشد واژگان گفتاری به طور معمول پیش روند و کدام گروه بیشتر احتمال دارد در مهارت زبان گفتاری تاخیر داشته باشند.

اهمیت این یافته از این جهت است که می توان قبل از پدیدار شدن تاخیر بکارگیری زبان این تشخیص را داد در نتیجه فرصت های بیشتری برای مداخله و اقدام زودهنگام در این مهارت مهم کودکان به دست می آید.

سوزان گلدین یکی از محققان این مطالعه می‌گوید: «ما اعتقاد داریم که یافته‌های ما پیامدهایی برای پیش‌بینی و تشخیص نقص زبان و مداخله برای رفع آن است که می‌تواند مهارت‌های زبانی را بهبود ببخشد.»

فیلمبرداری از نمونه‌هایی از گفتار و حرکات پدر و مادر با کودکان در طول فعالیت روزمره در خانه، محققان را قادر ساخت تا بررسی کنند چه راه‌هایی و چه حرکاتی اغلب برای برقراری ارتباط مورد استفاده قرار می‌گیرد و این که آیا می‌تواند به پیش‌بینی مهارت‌های اکتسابی گفتار در کودکان کمک کند یا نه. محققان همچنین بررسی کردند که آیا صحبت کردن والدین با رشد شناخت و زبان کودک ارتباط دارد یا نه.

سوزان لوین یکی دیگر از این محققان که خود در حوزه مطالعه کودکان مبتلا به آسیب‌های مغزی پیشگام بوده است، می‌گوید: «ما در حال بررسی عمیق اثرات صحبت کردن پدر و مادر هستیم که می‌تواند در تنوع مهارت‌های شناختی کودکان تاثیر داشته باشد. این یک پروژه بلند مدت است که چندین سال طول خواهد کشید و همین زمان زیاد به ما اجازه می‌دهد پاسخ سوال هایمان را در مسیر طبیعی یادگیری و اینکه چگونه این تغییرات تحت تاثیر محیط و آموزش دهندگان قرار می‌گیرد، بیابیم.»

۲ گروه از کودکان در این مطالعه در مدت بیش از ۴ سال بررسی شدند. گروه اول شامل ۶۴ خانواده با کودکان دامنه سنی از ۱۴ ماه تا حدود ۵ سال بدون معلولیت‌های جسمی و شناختی شناخته شده بودند. این کودکان به عنوان زبان آموزان معمولی شناخته شدند. خانواده‌های انتخاب شده نماینده‌ای از انواع متنوع قومی.

نژادی و سطوح درآمدی مختلف بودند. گروه دوم شامل ۴۰ خانواده بود که کودکانی بودند که از آسیب یک طرفه مغز از زمان تولد رنج می‌بردند.

استفاده والدین از واژگان پیچیده تر به مهارت یادگیری زبان کودکان کمک می‌کند

محققان تعامل بین کودک و مراقب اصلی خود که معمولاً مادر بود را در طول فعالیت های روزانه عادی در خانه برای ۹۰ دقیقه هر ۴ ماه ضبط کردند. فعل و انفعالات برای تجزیه و تحلیل گفتار و حرکات کودک و پدر و مادر رونویسی شد .

بر همین اساس محققان توانستند ۴ فرضیه مربوط به توسعه زبان و مهارت های شناختی ارائه دهند؛ ثبت حرکات اولیه بدن و صورت قابلیت بالقوه ای داشت تا به عنوان یک ابزار تشخیصی برای شناسایی کودکان در معرض خطر تاخیر زبان استفاده شود. تشویق کودکان به حرکات صورت و بدن در سنین خیلی پایین به طور بالقوه می تواند میزان واژگان گفتاری آنها را در بدو ورود به مدرسه افزایش دهد .

تشویق والدین به استفاده از واژگان متنوع تر و آواهای پیچیده تر قابلیت این را دارد که یادگیری واژگان و آواهای پیچیده تر در کودکان را تقویت کند و نهایتاً اینکه تشویق والدین برای استفاده از کلمات بیشتر و به کار بردن روابط انتزاعی مانند شباهت و تفاوت در واژگان، می تواند به طور بالقوه درک کودکان و توانایی آنها برای مقایسه واژگان پیچیده را بهبود بخشد .

گلدین می گوید: ما در نظر داشتیم تا اثر هر دو متغیر محیط و فرد را در یادگیری زبان در کودکان بسنجیم، بنابراین کودکانی از طیف های اجتماعی و اقتصادی گسترده ای انتخاب کردیم تا محیط های یادگیری متفاوت بین کودکان معمولی را بررسی کنیم و همچنین بین کودکان با آسیب اولیه مغزی تنوع زبان آموزان را مورد مطالعه قرار دهیم .

ما دریافتیم که میزان و نوع آموزش های کودکان با آسیب مغزی که از پدر و مادر یا مراقبان خود دریافت می کنند نسبت به کودکان معمولی، نقش بزرگتری در توسعه آواها و گفتار و نه توسعه واژگان آنها، ایفا می کند .

محققان این مطالعه عنوان کرده اند که مطالعات پیگیری به منظور تعیین راه‌هایی برای افزایش کلام‌هایی که کودکان در ارتقای زبان و مهارت‌های تفکر خود می‌شنوند، مورد نیاز است. آنها امیدوارند که فرضیات به دست آمده از این مطالعه و مطالعات پیگیری بتواند به عنوان پایه‌ای برای توسعه وسایل آموزشی از قبیل فیلم‌ها، بازی‌های رایانه‌ای و برنامه‌های آموزشی برای کودکان‌ها مورد استفاده قرار گیرد.